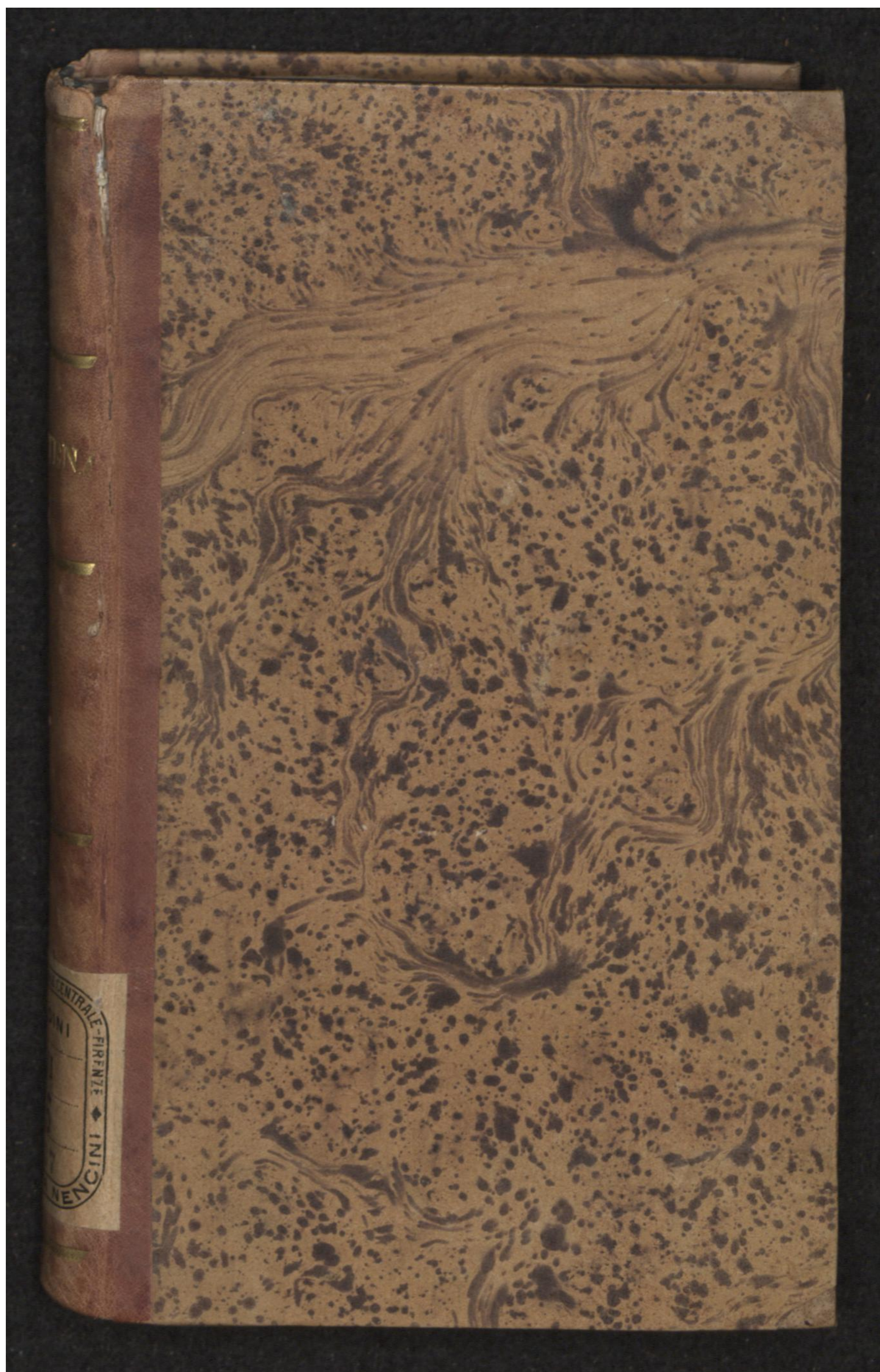
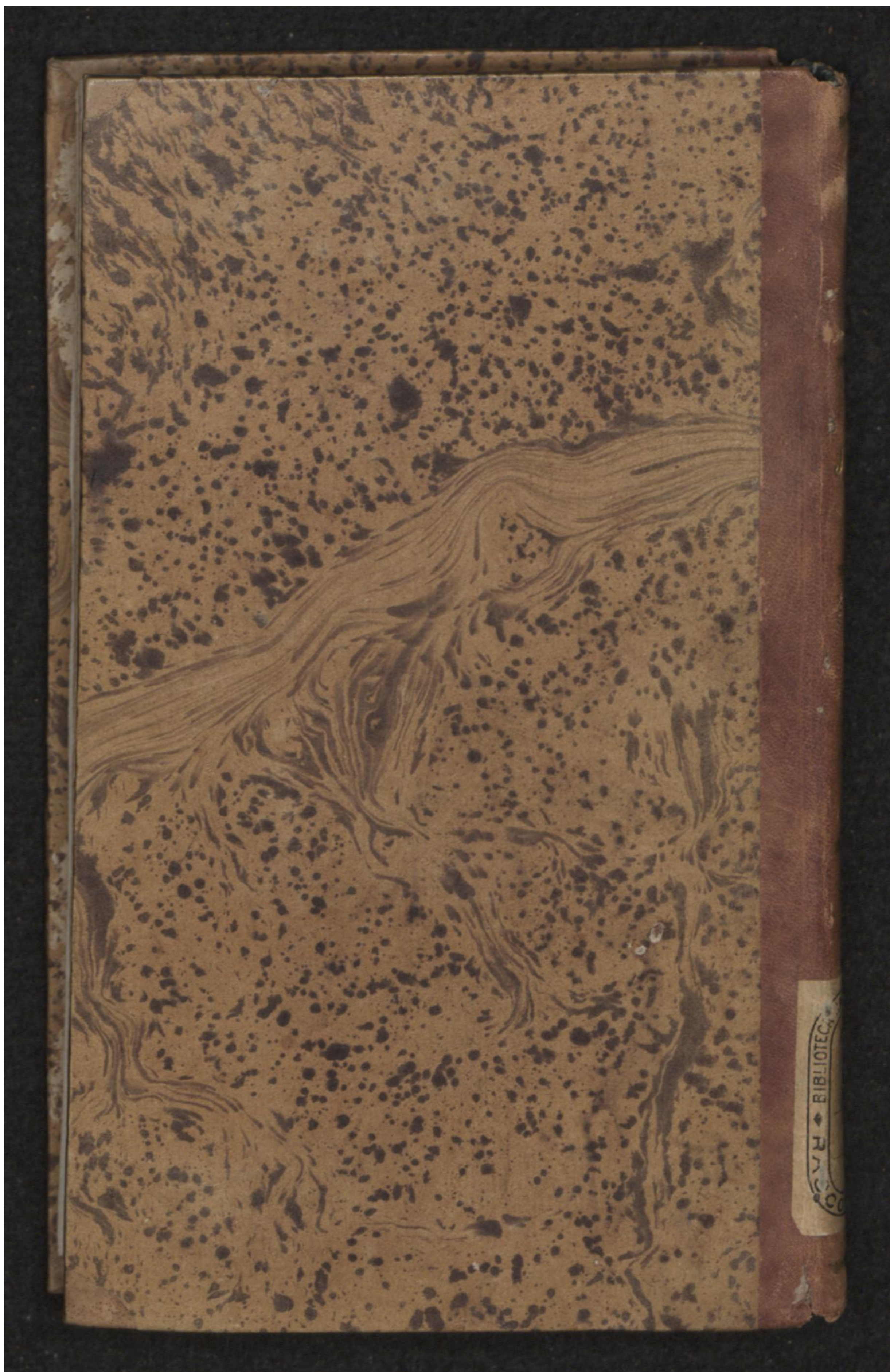
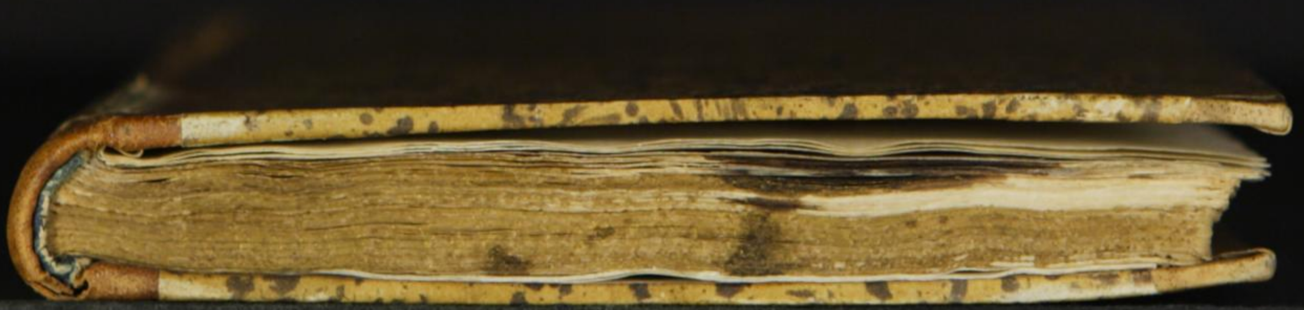

IUVEN
AZIONALE CENTR
ALDINI
II
5
37
OLTA NE

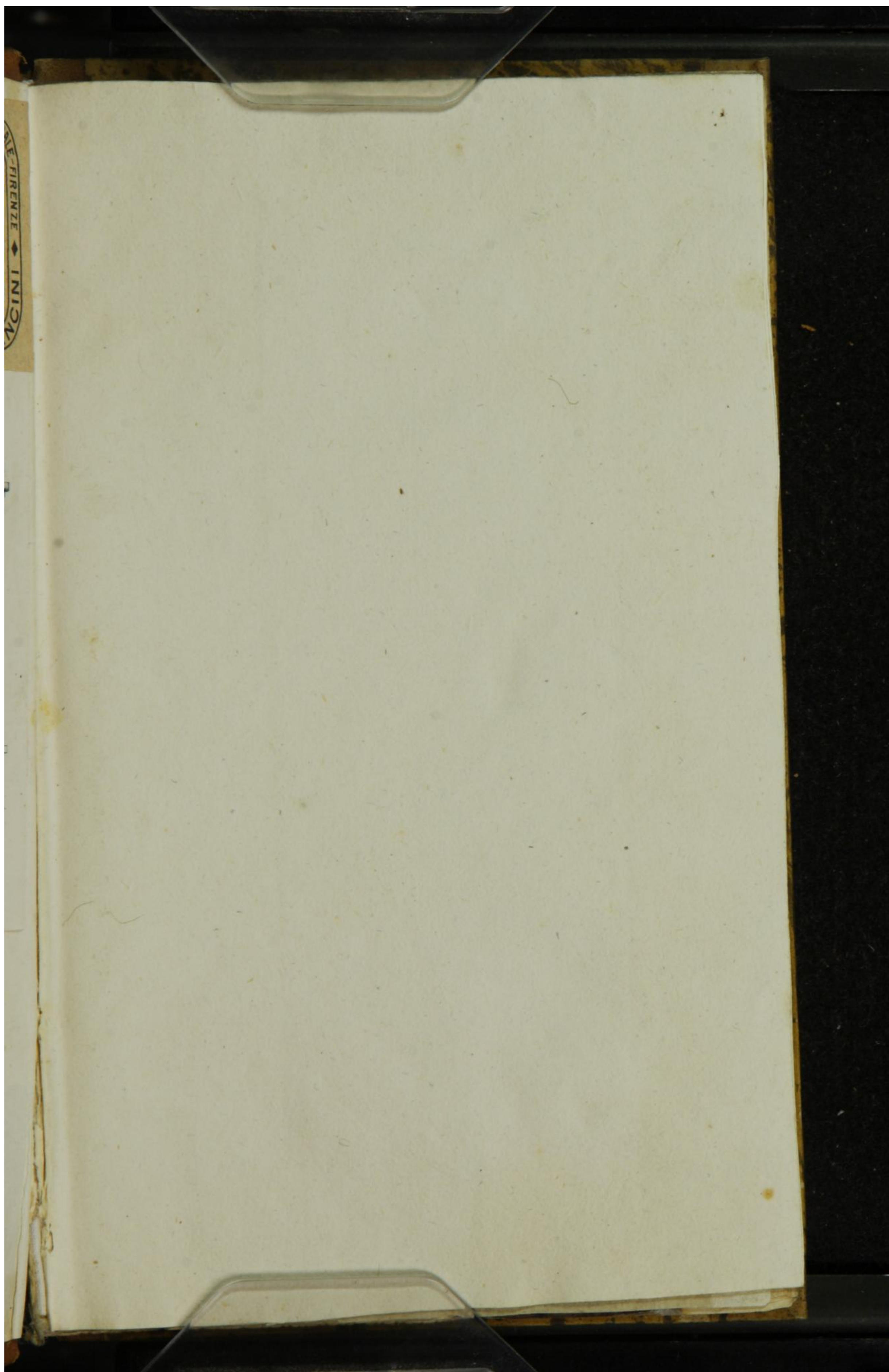

Ald. 2/5
128

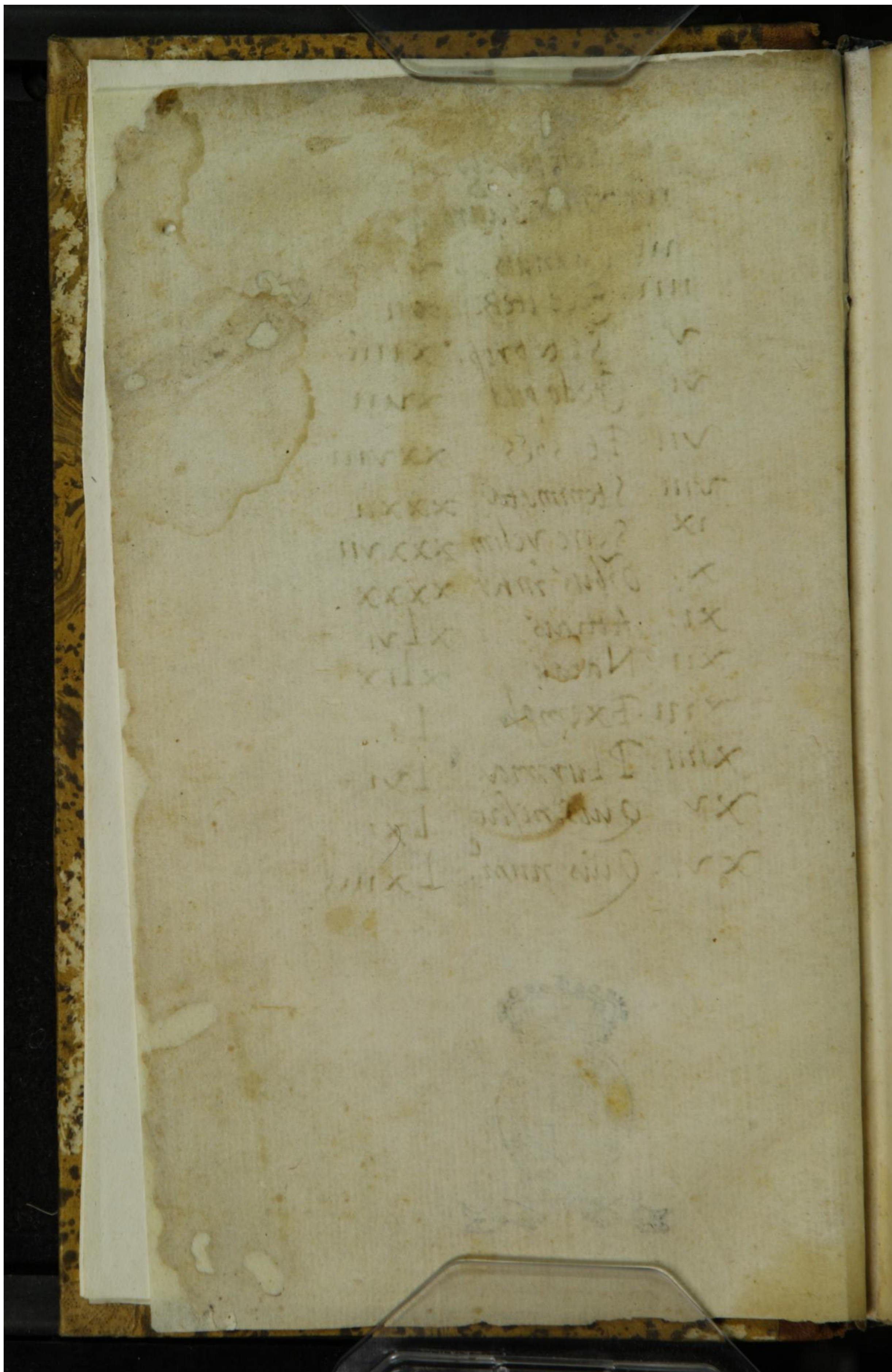

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

S EMPER EGO AVDITOR tantum? nunquam ne reponam
Vexatus toties rauci theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus, et in tergo nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, et æoliis uicinum rupibus antrum
Vulcani, Quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus ornos,
Frontonis platani, conuulsáq; marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ rectore columnæ. Lectore
Expectes eadem a summo, minimoq; poeta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, et nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos auruncæ flexit alumnus,
Si uacat, et placidi rationem admititis, eadem. edam.
Cum tenet uxorem ducat spado, Neuia thuscum Meuia
Figat aprum, et nuda teneat uenabula mamma.
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,

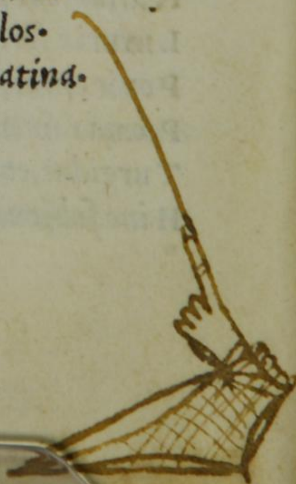
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat,
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas.
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso, et post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quẽ Massa timet, quẽ munere palpat
Carus, et a trepido Thymelle summissa Latino,
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uessica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sane mercedem sannguinis, et sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populum gregibus comitũ premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio, quid enim saluis infamia nummis?
Exul ab octaua marius bibit, et fruitur diis
Iratis, at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi?
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?

Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Ius nullum uxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus et ad calicem uigilanti ſtertere naſo,
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis
Qui bona donauit præſepibus, et caret omni
Maiorum cenſu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Automedonam lora tenebat,
Ipſe lacernatæ cum ſe iactaret amicæ.
Nonne libet medio cæras implere capaces
Quadriuio? cum iam ſexta ceruice feratur.
Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra,
Et multum referens de Mæcenate ſupino
Signator falſo, qui ſe lautum, atque beatum
Exiguis tabulis, et gemma fecerat uda,
Occurrit matrona potens, quæ molle calenum
Porrectura uiro miſcet ſitiente rubetam,
Inſtituitq; rudes melior Locuſta propinquas
Per famam, et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, et carcere dignum,
Si uis eſſe aliquis. probitas laudatur, et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, menſas,
Argentum uetus, et ſtantem extra pocula caprum
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem ſponſæ turpes? et prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uerſum
Qualemcunque poteſt, quales ego, uel cluuienus.
Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem aſcendit, ſorteſq; popoſcit,
Paulatimq; anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas.

Quicquid agũt homines, uotũ, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex ne furor sestertia centum
Perdere? et horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secretó cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet a præcone uocari
Ipsos troiugenas, nam uexant limen et ipsi
Nobiscum? da prætori, da inde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit ego sum.
Cur timeam, dubitem ue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinque tabernæ
Quadringenta parant, quid confert purpura maius
Optandum, si laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, et Licinis, expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, et si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorũ ereximus aras,

Vt colitur pax·atque fides, uictoria uirtus
Quæque salutato crepitat concordia nido·
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat·quantum rationibus addat,
Quid faciét cõites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusq; domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, et circumducitur uxor·
Hic petit absenti nota iam callidus arte
Ostendens uacuam, et clausa m pro coniuge sellam·
Galla mea est inquit, citius dimitte, moraris,
Profer galla caput·noli uexare·quiescit·
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum·
Sportula·deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos ægyptius, atque arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est·
Vestibulis abeunt ueteres, lassiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atque ignis emendus,
Optima siluarum interea, pelagiq; uorabit,
Rex horum, uacuisq; thoris tantum ipse iacebit·
Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa·
Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.

It noua, ne tristis per cunctas fabula cœnas·
Ducitur iratis plaudendum funus amicis·
Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient, facientq; minores·
Omne in præcipiti uitium stetit, utere uelis,
Totos pande sinus, dicas forsitan, unde
Ingenium par materiæ·unde illa priorum
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, tæda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena·
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Pensillibus plumis, atque illinc despiciat nos?
Cum ueniet contra, digito compesce labellum·
Accusator erit, qui uerbum dixerit hic est·
Securus licet Aeneam, rutulumq; ferocem
Committas, nulli grauis est percussus Achilles,
Aut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus,
Ense uelut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus·tacita sudant præcordia culpa,
Inde iræ, et lachrymæ, tecum prius ergo uoluta
Hæc anime ante tubas, galeatum sero duelli
Pœnitet, experiar, quid concedatur in illos·
Quorum flaminia tegitur cinis, atque latina·

ltra Sauromatas fugere hic libet, et glacialē
u Oceanū, quoties aliquid de moribus audent
Q[...] curios simulant, et bacchanalia uiuūt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gy pso
Chrysippi inuenias, nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem. uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, et duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum, sed podice leui
Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ.
Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
Atque supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius, hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores qui talia uerbis
Herculis inuadnnt, et de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, æthiopem albus,
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus, atque ipsis Veneri, Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam iulia uuluam
Solueret, et patruo similes effunderet offas,
Nonne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, et castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam roma pudorem·
Tertius e cœlo cecidit Cato, sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo·
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ,
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet scatinia· respice primum
Et scrutare uiros, faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges·
Magna inter molles concordia· non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu·
Tedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes· et morbo pallet utroque·
Nunquid nos agimus causas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ·
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex·
Notum est cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto· dederit uiuus cur multa puellæ·

Diues erit magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace. donant arcana cylindros.
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.
Fugerunt trepidi uera, ac manifesta canentem
Stoicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alii, cum tu multicia sumas
Cretice? et hanc uestem populo mirante perores
In proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla,
Damnetur si uis etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam. sed iulius ardet,
Aestuo, nudus agas. minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, et illud
Montanum positis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si uideas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, et indomitus, libertatisq; magister
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures. sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit, et porrigine porci,
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab uua.
Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
Nemo repente fuit turpissimus, accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, et toto posuere monilia collo,
Atque bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam, sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ

Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia secreta coluerunt orgia tæda
Cecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitq; trementes
Attolens oculos, uitreo bibit ille priapo.
Reticulumq́; comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus scutulata, aut galbana rasa.
Et per Iunonem domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis.
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atque recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in assyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec acciaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
Hic turpis Cybeles, et fracta uoce loquendi
Libertas et crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rerum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq́; magister.
Quid tamen expectāt, phrygio quos tempus erat iā
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ. dictum feliciter. ingens

Cœna sedet. gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est? an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares,
Si mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
Segmenta, et longos habitus, et flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus, o pater urbis
Vnde nefas tantum latiis pastoribus? unde
Hæc te tigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atque opibus uir.
Nec galleam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri. uade ergo, et cede seueri
Iugeribus campi quem negligis. officium cras
Primo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ causa officii? quid queris? nubit amicus,
Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
Fient ista palam, cupient et in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret.
Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget, steriles moriuntur, et illis
Turgida non prodest in pixide condita lyde,
Nec prodest agili palmas præbere luperco.
Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam
Et capitolinis generosior, et Marcellis,
E Catulis, Paulisq; minoribus, et Fabiis, et
Omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
Admoueas, cuius tunc munere retia misit.
Esse aliquos manes, et subterranea regna,

Et contum, et stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauãtur.
Sed tu uera puta, Curius quid sentit, et ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, manesq; Canulli?
Quid cremeræ legio, et Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tædis, et si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur. arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? et modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus. et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia. uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, nonnumquam rederit amator, deerit.
Mittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
Hic prætextatos referunt Artaxata mores.

SAIYRA TERTIA.

q Vamuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamen uacuis quod sedē figere Cumis
Destinet, atque unũ ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, et gratum littus, amœni
Secessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserũ, et tam solum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ

Vrbis, et Augusto recitantes mense poetas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad ueteres arcus madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
Iudeis, quorum copbinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, et eiectis mendicat silua camœnis.
In uallem Egeriæ descendimus, et speluncas
Dissimiles ueris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quã fuit, atque eadem cras
Deteret exiguis aliquid, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
Dum noua canicies, dum prima, et recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria. uiuant Arturius istic,
Et catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt,
Quis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer.
Et præbere caput domina uenale sub hasta.
Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, et uerso pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt forica. et cur non omnia? cum sint

Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit fortuna iocari.
Quid Romæ faciam. mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, et poscere, motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum. ranarum uiscera nunquam
Inspexi ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alii, me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur nisi conscius? et cui feruens
Aestuat occultis animus, semperq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Veri, qui Verrem tempore quo uult
Accusare potest, tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum,
Vt somno careas, ponendaq; præmia sumas
Tristis. et a magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptissima nostris.
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quamuis quota portio fæcis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, et ad circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et cæromatico fert niceteria collo.

Hic alta Sycione, ast hic Amidone relicta;
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis
Aesquilias, dictumq; petunt a uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, sermo
Promptus, et Isæo torrentior, ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor geometres, pictor, aliptes,
Augur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
Græculus esuriens in cœlum iusseris, ibit.
Ad summã non Maurus erat, nec Sarmata nec Thrax
Qui sumpsit pennas, mediis sed natus Athenis,.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, et coctona uento?
Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit Auentini bacca nutrita Sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis,
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito,
Hæc eadem licet et nobis laudare, sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel Dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui, uacua, et plana omnia dicas
Infra uentriculum, et tenui distantia rima,.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illæ

Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo,
Natio comœda est, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet si lachrymas aspexit amici,
Nec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares, melior qui semper, et omni
Nocte, dieq; potest alienum sumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Preterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum,
Non matrona laxis, non filia uirgo, neque ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.
Scire uolunt secreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit græcorum mentio, transi
Gymnasia, atque audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
Solus habet, nam cum facilem stillauit in aurem,
Exiguum de natura, patrieq; ueneno,
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitii, nusquam minor est iactura clientis.
Quod porro officiũ, (ne nobis blandiar,) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
Currere, cum pretor lictorem impellat, et ire

Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
Ne prior albinam, aut Modiam collega salutet,
Diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt semel, atque iterum super illam palpitet, at tu
Cum tibi uestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere sella,.
Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis idæi, procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,.
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Questio, quot pascit seruos, quod possidet agri
Iugera, quam multa, magnaq; paropside cœnat,.
Quantum quisque sua nummornm seruat in arca
Tantum habet et fidei, iures licet et Samothracū
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque deos, diis ignoscentibus ipsis,.
Quid quod materiam præbet, causasq; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, et scissa lacerna,
Si toga sordidula est, et rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si consuto uulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non una cicatrix,.
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit, exeat inquit
Si pudor est, et de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit, et sedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati,.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq; lanistæ,.

Sic libitum uano qui nos distinxit Othoni,.
Quis gener hic placuit censu minor? atq; puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites,.
Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi; sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, et frugi cœnula magno,.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos, mensamq; Sabellam,
Contentus que illic ueneto duroq; cucullo,.
Pars magna italiæ est, (si uerũ admittamus,) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur siquando theatro
Maiestas; tandemq; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans,.
Aequales habitus illic, similemq; uidebis
Orchestram, et populum, clari uelamen honoris,.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ,.
Hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca,.
Commune id uitium est; hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes; quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio, quid das ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus; accipe, et illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.

Cogimur,et cultis augere peculia seruis,.
Quis timet,aut timuit gelida Preneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis,aut
Simplicibus Gabiis,aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui,nam si labentibus obstat
Villicus,et ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina,.
Viuendum est illic,ubi nulla incendia,nulli
Nocte metus,iam poscit aquã,iam friuola transfert
Vcalegon,tabulata tibi iam tertia fumant,.
Tu nescis,nam si gradibus trepidatur ab imis
Vltimus,ardebit,quem tegula sola tuetur
A pluuia,molles ubi reddunt oua columbæ,.
Lectus erat Codro Procula minor,urceoli sex
Ornamentum abaci,necnon et paruulus infra
Cantharus,& recubãs sub eodem marmore Chiron,
Iamq; uetus græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures,.
Nil habuit Codrus, quis enim negat?et tamen illud
Perdidit infelix totum nil,ultimus autem
Erumnæ cumulus,quod nudum,et frusta rogantem
Nemo cibo,nemo hospitio,tectoq; iuuabit,.
Si magna Astyrii cecidit domus,horrida mater,
Pullati proceres,differt uadimonia prætor,.
Tunc gemimus casus urbis,tunc odimus ignem,
Ardet adhuc,et iam occurrit qui marmora donet,.
Conferat impensas,hic nuda,et candida signa,
Hic aliquid præclarum Euphranoris,et Polycleti,
Phecasianorum uetera ornamenta deorum,.

Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modium argenti, meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, et merito iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli circensibus, optima Soræ,
Aut Fabraterie domus, aut Erusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum.
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, et culti uillicus horti,
Vnde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid quocunque loco quocunque recessu,
Vnius sese dominum fecisse lacertæ.

Plurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
Ardenti stomacho. nam que meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi redarum transitus arcto
Vicorum inflæxu, & stantis conuitia mandræ
Eripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues, et ingenti curret super ora Liburno,
Atque obiter leget, uel scribet, uel dormiet intus,
Nanque facit somnum clausa lectica fenestra,
Ante tamen ueniet nobis, properantibus obstat
Vnda prior, magno populus premit agmine lūbos,
Qui sequitur, ferit hic cubito, ferit assere duro
Alter, at hic tignū capiti incutit ille metretā,
Pinguia crura luto, planta mox undique magna
Calcor, et in digito clauus mihi militis hæret.

Nón ne uides quanto celebretur sportula fumo?
Centum conuiuæ, sequitur sua quenque culina.
Corbulo uix ferret tot uasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quas recto uertice portat
Seruulus infelix, et cursu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ sartæ modo, longa coruscat
Sarraco ueniente abies, atque altera pinum
Plaustra uehunt, nutant alte, populoq; minantur,
Nam si procubuit, qui saxa ligustica portat
Axis, et euersum fudit super agmina montem,
Quid superest de corporibus, quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ. domus interea secura patellas
Iam lauat, & bucca foculum excitat, et sonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hec inter pueros uarie properantur, at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq; nouitius horret
Porthméa, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Quod spacium tectis sublimibus, unde cerébrum
Testa ferit, quoties rimosa, et curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et ledant silicem, possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te pretereunte fenestræ,
Ergo optes, uotumq; feras miserabile tecum,
Vt sint contente patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit

Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus,
Ergo non aliter poterit dormire. quibusdam
Somnum rixa facit, sed quamuis improbus annis,
Atq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet, et comitum longissimus ordo,
Multum præterea flammarum, atq; ænea lampas,
Me quem Luna solet deducere, uel breue lumen
Candele, cuius dispenso, et tempero filum,
Contemnit, miseræ cognosce procemia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
Stat contra, stariq; iubet, parere necesse est,
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius concha tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor et elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem,
Ede ubi consistas, in qua te quæro proseucha,
Dicere si tentes aliquid, tacitus ue recedas,
Tantundem est, feriunt pariter, uadimonia deinde
Irati faciunt, libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti,
Nec tamen hoc tantum metuas, nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
Fixa cathenatæ siluit compago tabernæ,
Interdum et ferro subitus crassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et pontina palus, et gallinaria pinus,
Sic inde hunc omnes tanquam ad uiuaria currunt,

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint, .
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam, .
His alias poteram, et plures subnectere causas,
Sed iumenta uocant, et sol inclinat eundum est, .
Nam mihi commota iandudum mulio uirga
Innuit, ergo uale nostri memor, et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, uestramq; Dianam
Conuelle a Cumis, satyrarum ego, (ni pudet illas,)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros, .

SATYRA QVARTA,

Ecce iterum Crispinus, et é nihil sæpe uocãdus
Ad partes mõstrũm nulla uirtute redẽptum
A uitiis, æger, solàq; libidine fortis,
Delitias uiduæ tantum aspernatur adulter, .
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra, .
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, et idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos, .
Sed nunc de factis leuioribus, et tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum, .
Nam quod turpe bonis Titio, Serioq;, decebat
Crispinum, quid agas, cum dira, et fœdior omni
Crimine persona est? mulpum sex millibus emiit

Aequantem sane paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur,.
Consilium laudo artificis si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi,.
Est ratio ulterior magnæ si misit amicæ,
Que uehitur clauso latis specularibus antro,.
Nil tale expectes, emit sibi multa uidemus,
Que miser, & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator, quam piscis emi; prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Apulia uendit,.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, et modice sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra palatu,
Iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope, licet hic considere non est
Cantandum, res uera agitur, narrate puellæ
Pierides, prosit mihi uos dixisse puellas,.
Cum iam semianimum laceraret flauius orbem
Vltimus, et caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris quam dorica sustinet Anchon,.
Impleuitq; sinus, neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies mœotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, et longo frigore pingues,.
Destinat hoc monstrum cymbe, liniq; magister

Pontifici summo, quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena et littora multo
Delatore forent, dispersi protinus algæ
Inquisitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastumq́; diu uiuaria Cesaris, inde
Elapsum ueterem ad dominum debere reuerti,
Siquid Palfurio, si credimus armillato,
Quicquid conspicuum, pulchrumq́; ex equore toto ẽ
Res fisci est, ubicunque natat, donabitur ergo,
Ne pereat, iam letifero cedente pruinis
Autumno, iam quartanam sperantibus ægris,
Stridebat deformis hyems, prædamq́; recentem
Seruabat, tamen hic properat, uelut urgeat auster,
Vtque lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
Ignem troianum, et Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atridem, tunc Picens accipe dixit
Priuatis maiora focis, genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in secula rhombum.
Ipse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
Surgebant criste, nihil est, quod credere de se
Non possit, cũ laudatur diis æquà potestas,
Sed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
Pallor amicitiæ, primus clamante Liburno,

Currite iam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo uillicus urbi.
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſticia, uenit et Criſpi iocunda ſenectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Quis comes utilior, ſi clade, et peſte ſub illa
Sæuitiam damnare, et honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuiis, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat qui libera poſſet
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atque octogeſima uidit
Solſtitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiuſdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quē mors tam ſæua maneret,
Et domini gladiis iam deſtinata, ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero, quod comminus urſos
Figebat numidas albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offenſæ ueteris reus, atq; tacendæ.

Et tamen improbior Satyram ſcribente cinædo,.
Montani quoqꝫ uenter adeſt abdomine tardus,
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera,ſæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
Et qui uulturibus ſeruabat uiſcera dacis
Fuſcus marmorea meditatus prælia uilla,.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam uiſæ flagrabat amore puellæ
Grande,et conſpicuũ,noſtro quoqꝫ tẽpore monſtrũ,
Cæcus adulator,diruſq; a ponte ſatelles,
Dignus aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandàqꝫ deuexæ iactaret baſia redæ,.
Nemo magis rombum ſtupuit,nam plurima dixit
In leuum conuerſus,at illi dextra iacebat
Bellua,ſic pugnas Cilicis laudabat,et ictus,
Et pægma,et pueros inde ad uelaria raptos,.
Non cedit Veiento,ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus bellona tuo diuinat,et ingens
Omen habes inquit magni,clariq; triumphi,
Regem aliquem capies,aut de temone britanno
Excidet Aruiragus,peregrina eſt bellua,cernis
Erectas in terga ſudes?hoc defuit unum
Fabricio,patriam ut rombi memoraret,et annos,.
Quid nam igitur cenſes,conciditur?abſit ab illo
Dedecus hoc Montanus ait,teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem,.
Debetur magnus patinæ,ſubituſq; Prometheus,.
Argillam,atqꝫ rotam citius properate,ſed ex hoc
Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur,.

V icit digna uiro ſententia, nouerat ille
L uxuriam imperii ueterem, noctesq; neronis
I am medias, aliamq; famem, cum pulmo falerno
A rderet, nulli maior fuit uſus edendi
T empeſtate mea, circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, rutupino ue edita fundo
O ſtrea callebat primo deprendere morſu,
E t ſemel aſpecti littus dicebat echini,
S urgitur, et miſſo proceres exire iubentur
C oncilio, quos albanam dux magnus in arcem
T raxerat attonitos, et feſtinare coactos,
T anquam de Getis aliquid? toruisq; Sicambris
D icturus, tanquam diuerſis partibus orbis
A nxia præcipiti ueniſſet epiſtola penna,
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
T empora ſæuitiæ, claras quibus abſtulit urbi,
I lluſtresq; animas impune, et uindice nullo,
S ed periit poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Ceperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti,

SATYRA QVINTA,

I te propoſiti nondũ pudet, atque eadẽ ẽ mẽs,
s V t bona ſumma putes àliena uiuere quadra,
S i potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
C æſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet,
Q uamuis iurator metuam tibi credere teſti,
V entre nihil noui frugalius, hoc tamen ipſum
D efeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo,
N ulla crepido uacat? nuſquam põs, et tegetis pars
D imidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
T am ieiuna fames? cum poſſis honeſtius illic

Et tremere, & sordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu discumbere iussus
Mercedem solidam ueterum capis officiorum,
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat; ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo cessaret culcitra lecto,
Vna simus ait, uotorum summa, quid ultra
Queris? habet Trebius propter quod rūpere somnū
Debeat, & ligulas dimittere solicitus, ne
Tota salutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubiis, aut illo tempore quo se
Frigida circumagunt pigri sarraca bootæ,
Qualis cœna tamen? uinum quod succida nolit
Lana pati, de conuiua corybanta uidebis,
Iurgia proludunt, sed mox et pocula torques
Saucius, et rubra deterges uulnera mappa,
Inter nos quoties, libertorumq; cohortem
Pugna saguntina feruet commissa lagena,
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatamq; tenet bellis socialibus uuam
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico,
Cras libet albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumq; senectus
Deleuit multa ueteris fuligine testæ,
Quale coronati Thrasea, Heluidiusq; bibebant
Brutorum, et Cassii natalibus ipse capaces
Heliadum crustas, et inequales berillos,
Virro tenet phialas, tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur, custos affixus ibidem

Qui numeret gemmas, unguesq́; obseruet acutos,.
Da ueniam, præclara illi claudatur hiaspis,
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ,.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, et rupto poscentem sulfura uitro,.
Si stomachus domini feruet, uinoq́;, ciboq́;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis,.
Non eadem uobis poni modo uina querebar,
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,.
Cliuosæ ueheris dum per monumenta latinæ,
Flos asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quam fuit, & Tulli census pugnacis, et Anci,.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, Getulum Ganymedem
Respice, cum sities, nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest caldæ, gelidæq́; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq́; aliquid poscas, et quod se stante recumbas,.
Maxima quæque domus seruis est plena superbis,.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frusta farinæ,.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum,.
Sed tener, et niueus, molliq́; siligine factus

Seruatur domino, dextram cohibere memento,
Salua ſit artocopi reuerentia, finge tamen te
Improbulum, ſupereſt illic, qui ponere cogat.
Vix tu conſuetis audax conuiua caniſtris
Impleri, panisq; tui nouiſſe colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe relicta
Coniuge per montem aduerſum, gelidasq; cucurri
Aeſquillias, fremeret ſæua cum grandine uernus
Iuppiter, & multo ſtillaret penula nimbo.
Aſpice quam longo diſtendat pectore lancem
Que fertur domino ſquilla, et quibus undiq; ſepta
Aſparagis, quà deſpiciat conuiuia cauda,
Cum uenit excelſi manibus ſublata miniſtri,.
Sed tibi dimidio conſtrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cæna patella,
Ipſe uena frano piſcem perfundit, at hic qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam, illud enim ueſtris datur alueolis, quod
Canna micipſarum prora ſubuexit acuta,
Propter quod Rome cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam facit a ſerpentibus atris.
Mulus erit domino, quem miſit Corſica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,
Etiam defecit noſtrum mare dum gula ſæuit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante Macello
Proxima, nec patitur tyrrhenum creſcere piſcem,.
Inſtruit ergo focum prouincia, ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
Virroni murena datur, quæ maxima uenit
Gurgite de ſiculo, nam dum ſe continet auſter,

Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas
Contennunt mediam temeraria ligna charybdim,
Vos anguilla manet longæ conata colubre,
Aut glacie aſperſus maculis Tyberinus, et ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ criptam penetrare Suburræ,
Ipſi pauca uelim, facilem ſi prebeat aurem,
Nemo petit, modicis que mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piſo bonus, que Cotta ſolebat
Largiri, nanq; et titulis, et faſcibus olim
Maior habebatur donandi gloria, ſolum
Poſcimus, ut cœnes ciuiliter, hoc face, et eſto,
Eſto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis,
Anſeris ante ipſum magni iecur, anſeribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Maleagri
Fumat aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi uer
Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Lybie, diſiunge boues, dum tubera mittas,
Structorem interea, nequa indignatio deſit,
Saltantem ſpectas, et chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia, nec minimo ſane diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, et quo gallina ſecetur,
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponêre foris, ſi quid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquã habeas tria nomina, quando propinat
Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula; quis ueſtrum temerarius uſqueadeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima ſunt, quæ

Non audent homines pertusa dicere lena, .
Quadringenta tibi si quis deus, aut similis dis,
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus? o nummi uobis hunc prestat honorem,
Vos estis fratres, dominus tamen, et domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo, .
Iocundum, et carum sterilis facit uxor amicum, .
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
In gremium patris fundat, simul ipse loquaci
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri, minimasq; nuces, axemq; rogatum
Ad mensam, quoties parasitus uenerit infans, .
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino. sed qualem claudius edit,
Ante illum uxoris post quem nil amplius edit, .
Virro sibi, et reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
Qualia perpetuus phæacum autumnus habebat,
Credere que possis surrepta sororibus aphris, .
Tu scabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, et galea, metuensq; flagelli,
Discit ab hirsuta iaculum torquere capella, .
Forsitan impensæ Virronem parcere credas,
Hoc agit, ut doleas, nam que comœdia? minus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari, .

T u tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
C aptum te nidore suæ putat ille culinæ,
N ec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
B is ferat hetruscum puero si contigit aurum?
V el nodus tantum, et signum de paupere loro?
S pes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
S emesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
A d nos iam ueniet minor altilis inde parato,
I ntactoq; omnes, et stricto pane tacetis.
I lle sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
S i potes, et debes, pulsandum uertice raso
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
F lagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

c Redo pudicitiam Saturno rege moratam
I n terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
P ræberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
F t pecus, et dominos communi clauderet umbra.
S iluestrem montana torum cum sterneret uxor
F rondibus, et culmo, uicinarumq; ferarum
P ellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
S ed potanda ferens infantibus ubera magnis,
E t sepe horridior glandem ructante marito.
Q uippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
V iuebant homines, qui rupto robore nati,
C ompositiq; luto nullos habuere parentes,
M ulta pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
A ut aliqua extiterant, et sub Ioue, sed Ioue nondum

Barbato, non dum græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, et aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad superos Astrea recessit
Hac comite, atque due pariter fugêre sorores,.
Antiquum, et uetus est alienum Posthume lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,.
Viderunt primos argentea secula mœchos,.
Conuentum tamen, et pactum, et sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; a tonsore magistro
Pecteris, et digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras, uxorem posthume ducis?
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ caligantesq; fenestræ?
Cum tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Nón ne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio qui noctu non litigat? exigit a te
Nulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit anheles.
Sed placet Vrsidio lex iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mulorumq; iubis, et captatore Macello,.
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini?
Quid? quod & antiquis uxor de moribus illi

Quæritur, o medici mediam pertundite uenam,.
Delicias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici,.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula·necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos,.
Vnus Iberine uir sufficit, ocyus illud
Extorquebis·ut hec oculo contenta sit uno,.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis; uiuat Gabiis, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, et agello cedo paterno,.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis; adeo senuerunt Iuppiter, & Mars?
Porticibus ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quódque inde excerpere possis?
Chironomon Lædam molli saltante Batillo
Tuccia uessicæ non imperat Apula gannit
Sicut in amplexu, subitum, et miserabile·longum
Attendit Thymele, Thimele tunc rustica discit,.
Ast aliæ quoties aulæa recondita cessant.
Et uacuo, clausoq; sonant fora sola theatro.
Atque a plebeis longe megalesia, tristes
Personam, thyrsumq; tenent, et subligar Acci.
Vrbicus exodio risum mouet Attellanæ
Gestibus Autonoés, hunc diligit Aelia pauper,
Soluitur his magno comœdi fibula, sunt, quæ
Chrysogonum cantare uetent, Hispulla tragœdo
Gaudet, an expectas ut Quintilianus ametur?

Accipis uxorem de qua citharœdus Echion,
Aut Claphirus fiat pater, Ambrosiusq; choraules,
Longa per angustos figamus pulpita uicos,
Ornentur postes, & grandi ianua lauro,
Vt testudineo tibi Lentule conopeo,
Nobilis Euryalum mirmyllonem exprimat infans,
Nupta senatori comitata est Hippia ludum
Ad Pharon, & Nilum famosaq; mœnia Lagi,
Prodigia, et mores urbis, damnante Canopo,
Immemor illa domus, et coniugis atque sororis
Nil patriæ indulsit, plorantesq; improba natos,
Vtq; magis stupeas, ludos, Paridemq; reliquit,
Sed quanquam in magnis opibus, plumaq; paterna,
Et segmentatis dormisset paruula cunis
Contempsit pelagus, famam contempserat olim,
Cuius apud molles minima est iactura cathedras,
Tyrrhenos igitur fluctus, lateq; sonantem
Pertulit Ionium constanti pectore, quamuis
Mutandum toties esset mare, iusta pericli
Si ratio est, et honesta, timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis,
Fortem animũ præstant rebus, quas turpiter audent,
Si iubeat coniunx, durum est conscendere nauim,
Tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aer,
Quæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritũ
Conuomit, hæc inter nautas, et prandet, et errat
Per pupim, et duros gaudet tractare rudentes,
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid uidit, propter quod ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam raddere guttur

Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.
Preterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, mediisq; in naribus ingens
Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli,
Sed gladiator erat, facit hoc illos hiacynthos,
Hoc pueris, patriæq; hoc prætulit illa sorori,
Atque uiro; ferrum est, quod amãt; hic Sergius idem
Accepta rude cœpisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
Respice riuales diuorum, Claudius audi,
Quæ tulerit, dormire uirum cum senserat uxor,
Ausa palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos
Linquebat comite ancilla non amplius una,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atque suam, tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
Ostenditq; tuum generose Britannice uentrem,
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigide tentigine uuluæ,
Et lassata uiris nondum satiata recessit,
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenũ
Priuignoq; datum, faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant,
Optima sed quare Cesennia teste marito?

Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam
Nec ueneris pharetris macer, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt a dote ſagittæ.
Libertas emitur. coram licet innuat, atque
Reſcribat, uidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si uerum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculiq; minores,
Collige ſarcinulas dicet libertus, et exi
Iam grauis es nobis, et ſepe emungeris, exi
Ocyus, et propera ſicco uenit altera naſo.
Interea calet, et regnat, poſcitq; maritum
Paſtores, et ouem canuſinam, ulmosq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergaſtula tota,
Quodque domi non eſt, et habet uicinus ematur.
Menſe quidem brumæ, cum iam mercator Iaſon
Clauſus, et armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus. & Berenices
In digito factus precioſior, hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et uetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nulla ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formoſa, decens, diues, fœcunda, uetuſtos
Porticibus diſponat auos, intactior omni
Crinibns effuſis bellum dirimente ſabina,
Rara auis in terris, nigroq; ſimillima cigno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,

Malo Venusinam, quam te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos,.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq́; Syphacem
In castris, et cum tota Carthagine migra,.
Parce precor Pæan, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem
Amphion clamat, sed Pæan contrahit arcum,.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq́; parentem
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atque eadem scrofa Niobe fecundior alba,.
Quae tanti grauitas? que forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quam mellis habet, quis deditus autem
Vsque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quaedam parua quidem, sed non toleranda maritis,.
Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
Formosam, nisi que de thusca græcula facta est?
De sulmonensi mera cecropis, omnia græce,
Cum sit turpe magis nostris nescire latine,.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultra?
Concumbunt grece, dones tamen ista puellis,
Tune etiam, quam sextus, et octogesimus annus
Pulsat, adhuc græce, non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud,
ΖΩΗ, ΚΑΙ ΨΥΧΗ modo sub lodice relictis
Vteris in turba, quod enim non excitat inguem

Vox blanda, & nequam? digitos habet, ut tamé oés
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Quàquam et Carpophoro, facies tua coputat annos,
Si tibi legitimus pactam, iunctamq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Causa, nec est quare cœnam, et mustacia perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, et scripto radiat germanicus auro,
Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
Est animus, submitte caput ceruice parata
Ferre iugum, nullam inuenies, que parcat amanti,
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis, igitur longe minus utilis illi
Vxor, quisquis erit bonus, optandusq; maritus,
Nil unquam inuita donabis coniuge, uendes
Hac obstante nihil, nihil hæc si nolit, emetur,
Hec dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam senior, cuius barbam tua ianua uidit.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, et iuris idem contingat arenæ,
Non unus tibi riualis dictabitur hæres,
Pone crucem seruo, meruit quo crimine seruus
Supplicium? quis testis adest, quis detulit? audi
Nulla unquam de morte hominis cũctatio longa est,
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit esto
Hoc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas,
Imperat ergo uiro, sed mox hæc regna relinquit,
Permutatq; domos, & flammea conterit, inde
Aduolat, et spreti repetit uestigia lecti,

O rnatus pauloante fores, pendentia linquit
V ela domus, et adhuc uirides in limine ramos.
S ic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Q uinque per autumnos, titulo res digna sepulchri.
D esperanda tibi salua concordia socru,
I lla docet spoliis nudi gaudere mariti,
I lla docet missis a corruptore tabellis
N il rude, nil simplex rescribere, decipit illa
C ustodes, aut ære domat, tunc corpore sano
A duocat Archigenem, onerosaq; pallia iactat,
A bditus interea latet, et secretus adulter,
I mpatiensq; moræ pauet, et præputia ducit.
S cilicet expectas, ut tradat mater honestos,
A ut alios mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
N ulla fere causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit, accusat Manilia, si rea non est.
C omponunt ipsæ per se, formantq; libellos,
P rincipium, atque locos Celso dictare paratæ
E ndromydas tyrias, et femineum ceroma.
Q uis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Q uem cauat assiduis sudibus, scutoq; lacessit
A tque omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi siquid in illo
P ectore plus agitat ueræq; paratur arenæ.
Q uem præstare potest mulier galeata pudorem,
Q uæ fugit a sexu? uires amat, hæc tamen ipsa
V ir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas?
Q uale decus rerum, si coniugis auctio fiat
B alteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri

Dimidium tegmen, uel ſi diuerſa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella, .
Hæc ſunt que tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias, et panniculus bombicinus urit, .
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, quam denſo faſcia libro,
Et ride ſcaphium poſitis cum ſumitur armis, .
Dicite uos neptes Lepidi, cæci ue Metelli
Gurgitis, aut Fabii, quæ Ludia ſumpſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo,
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum ſimulat gemitis occulti conſcia facti, .
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperq; paratis
In ſtatione ſua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo, tu credis amorem,
Tu tibi tunc eruca places, fletumq; labellis
Exorbes, quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ, .
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis; dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem, .
Hæremus; dic ipſa, olim conuenerat inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi, clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum; nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram, atque animos a crimine ſumunt.
Vnde hæc monſtra tamen, uel quo de fonte requiris?

Prestabat castas humilis fortuna latinas
Quondam, nec uitiis contingi parua sinebat
Tecta labor somniq; breues & uellere thusco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hanibal, et stantes collina in turre mariti,.
Nunc patimur longæ pacis mala, sæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem,.
Nullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad istros,
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, et Miletos,
Atque coronatum, petulans, madidumq; Tarentum,.
Prima peregrinos obscœnia pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
Diuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nescit,.
Grandia quæ mediis iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, et geminis exurgit mensa lucernis,.
I nunc, et dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collaccia Mauræ,.
Maura pudicitie ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis symphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur,.
Inde domos abeunt. tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos,.
Nota bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

Menadesso quantus tunc illis mentibus ardor,
Concubitus, quæ uox saltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens,
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, et tollit pendentis premia coxæ,
Ipsa Medulinæ frictum crissantis adorat,
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat,
Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
Aduerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit,
Tunc prurigo more impatiens, tum fœmina simplex,
Et pariter toto repetitus clamor ab antro,
Iam fas est, admitte uiros, dormitat adulter,
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo,
Si nihil est, seruis incurritur, abstuleris spem
Seruorum, ueniet conductus aquarius, hic si
Queritur, et desunt homines nulla mora per ipsam,
Quominus imposito clunem summittat asello,
Atque utinam ritus ueteres, et publica saltem
His intacta malis agerentur sacra, sed omnes
Nouerunt Mauri, atque indi, quæ saltria penem
Maiorem, quam sint duo Cæsaris anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quecunque alterius sexus imitata figuram est,
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum,
Et uaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici,

Pone ſeram, cohibe, ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes? cauta eſt, et ab illis incipit uxor.
Iamq; eadem ſummis pariter, minimis que libido,
Nec melior pedibus, ſilicem quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum uehitur ceruice ſyrorum.
Vt ſpectet ludos, conducit Ogulnia ueſtem,
Conducit comites, ſellam, ſeruical amicas,
Nutricem, et flauam, cui det mandata, puellam,
Hec tamen argenti supereſt quodcunque paterni
Leuibus athletis, ac naſa nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec ſe metitur ad illum,
Quē dedit hec, poſuit que modū. tamen utile quid ſit
Proſpiciunt aliquando uiri, frigusq;, fameq;.
Formica tandem quidam expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina ſenſum,
At uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, et ē pleno ſemper tollatur aceruo,
Nōnunquam reputant quanti ſibi gaudia conſtent,
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula delectent, et deſperatio barbæ,
Et quod obortiuo non eſt opus, illa uoluptas
Summa tamen, quod iam calida & matura iuuenta
Inguina tarduntur medicis, iam pectine nigro,
Ergo expectatos, ac iuſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus
Conſpicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiæ cuſtodem uitis, & horti
Prouocat a domina factus ſpado; dormiat ille

Cum domina, sed tu iam durum Posthume, iamq;
Tondendum eunucbo Bromium committere noli,
Sigandet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis pretoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardoniaes, chrysspo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hidymeles operam dedit, hūc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro,
Quedam de numero Lamiarum, ac nominis alti,
Cum farre, et uino Ianum, Vestamq; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq; uerba
Protulit (ut mos est,) & aperta palluit agna,
Dic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuum,
Respondes his Iane pater? magna ocia cœli.
Nō est (ut uideo,) non est, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare uolet, uaricosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quam totam peruolet urbem
Audax, & cœtus possit quam ferre uirorum.
Cumq; paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis,
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid seres, quid thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter,
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, et quo
Mense, quibus uerbis cōcumbat, quæq;, modis quot.

Instantem regi Armenio Pærchoq; cometem
Prima uidet famam, rumoresq; illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit isse Niphatem
In populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare urbes, sub sidere terras
Quocunque in triuio, cuicunque est obuia narrat,.
Nec tamen id uitium magis intolerabile, quã quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet. nam si latratibus alti
Rumpuntur somni fustes huc ocyus inquit
Afferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem. grauis occursu, teterrima uultu
Balnea nocte subit, conchas, et castra moueri
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, et cristæ digitos impressit aliptes,
Ac summum dominæ femur exclamare coegit,.
Conuiuæ miseri interea, somnoq;, faméq;
Vrgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo sestarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, et terram lutoferit intestino,
Marmoribus riui properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, et uomit, ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis,.
Illa tamen grauior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Vergilium, perituræ ignoscit Elisæ,
Committit uates, et comparat inde Maronem,

Atque alia parte in trutina suspendit Homerum,.
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier, uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinabula dicas
Pulsari iam nemo tubas, atque æra fatiget,
Vna laboranti poterit succurrere lunæ.
Imponit finem sapiens et rebus honestis,.
Nam quæ docta nimis cupit, et facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari,.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
Sed quædam ex libris et non intelligit, odi
Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
Seruata semper lege, et ratione loquendi,
Ignotosq; mihi teneat antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, solœcismum liceat fecisse marito,.
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circundedit, et cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos,.
Intolerabilius nihil est, quam fœmina diues,.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, et hinc miseri uiscantur labra mariti,.
Ad mœchum ueniet lota cute, quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur,.
Emitur his quicquid graciles huc mittitis indi.

Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit.
Incipit agnosci, atque illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem,.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
Tot medicaminibus, cocteq; siliginis offas
Accipit, et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Est operæprecium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
Auersus iacuit, periit libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere somni
Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica, sunt que tortoribus annua præstent,.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas.
Aut latum pictæ uestis considerat aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni,
Et cædit donec lassis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornari, et properat, iamq; expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
Componit crinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusq; capilli,.
Quid Psecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
Extendit, pectitq; comas, et uoluit in orbem,.

Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quae cessat acu, sententia prima
Huius erit, post hanc aetate, atque arte minores
Censebunt tanquam famae discrimen agatur,
Aut animae, tanti est querendi cura decoris,
Totpremit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput, Andromachen a fronte uidebis,
Post minor est, aliam credas, cedo, si breue parui
Sortita est lateris spatium breuiorq; uidetur
Virgine pygmaea nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla uiri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum. uiuit tanquam uicina marito
Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus. ecce furentis
Bellonae, matrisq; deum chorus intrat, et ingens
Semiuir obscaeno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
Iampridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, et phrygia uestitur bucca tyara.
Grande sonat, metuiq; iubet Septembris, et austri
Aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
Vt quicquid subiti, et magni discriminis instat,
In tunicas eat, & totum semel expiet annum,
Hybernum fracta glacie descendit in amnem,
Ter matutino tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, si candida iusserit Io,

I bit ad ægypti finem, calidasq́; petitas
A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
I sidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
C redit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
E n animam, & mentem, cũ qua dii nocte loquuntur.
E rgo hic præcipuum, summumq́; meretur honorem,
Q ui grege linigero circundatus, et grege caluo
P langentis populi currit derisor Anubis,.
I lle petit ueniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu, sacris, obseruandisq́; diebus,
M agnaq́; debetur uiolato pœna caduceo.
E t mouisse caput uisa est argentea serpens
I llius lachrymis, meditataq́; murmura præstant,
V t ueniam culpæ non abnuat ansere magno
S cilicet, & tenui popano corruptus Osiris,
C um dedit ille locum cophino, fœnoq́; relicto
A rcanam iudæa tremens mendicat in aurem
I nterpres legum Solymarum, et magna sacerdos
A rboris, ac summi fida internuntia cœli,
I mplet et illa manum. sed parcius ære minuto
Q ualiacunque uoles iudei somnia uendunt.
S pondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
T estamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
T ractato, Armenius, uel Comagenus haruspex
P ectora pullorum rimatur, et exta catelli,
I nterdum et pueri, faciet quod deferat ipse
C haldæis, sed maior erit fiducia, quicquid
D ixerit astrologus, credent a fronte relatum
A mmonis. quoniam delphis oracula cessant,
E t genus humanum damnat caligo futuri.

Precipuus tamen est horum, qui sepius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, et formidatus Othoni,
Inde fides arti sonuit si dextera ferro,
Leuaq; si longo castrorum in carcere mansit,.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, et parua tandem caruisse Seripho.
Consulit icteriæ lento de funere matris,.
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
Efferat, & patruos, an sit uicturus adulter
Post ipsam. quid enim maius dare numima possunt?
Hæc tamen ignorat quid sidus triste minetur,
Saturni quo læta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam uitare memento,
In cuius manibus eu pinguia succina tritas
Cernis ephemeridas, quæ nullum consulit, et iam
Consulitur, quæ castra uiro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli,.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit,.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior nulla cibo, nisi quam dederit Petosiris,. hora.
Si mediocris erit, spatium lustrabit utrumque
Metarum, & sortes ducet, frontemq;, manumq;
Præbebit uati crebrum poppysma roganti.
Diuitibus responsa dabit phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundiq; peritus,.

Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, et in aggere fatum,.
Quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum,
Consulit ante Phalas, delphinorumq; columnas,
An saga uendenti nubat caupone relicto,
Hae tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto,
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quae steriles facit. atque homines in uentre necandos
Conducit, gaude infelix, atque ipse bibendum
Porrige quicquid erit, nam si distendere uellet,
Et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater, mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus,.
Transeo suppositos, et gaudia, uotaq; saepe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos, stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus, hos fouet omnes
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat, hos amat, his se
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Thessala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et solea pulsare nates, quod decipis, inde est,
Inde animi caligo, et magna obliuio rerum,
Quas modo gessisti, tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli

Infudit, quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, et fracta compage ruebant.
Non aliter, quam si fecisset Iuno maritum
Insanum, minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus, si quidem unius præcordia pressit
Ille senis, tremulumq; caput descendere iussit
In cœlum, & longam manantia labra saliuam,.
Hæc poscit ferrum, atq; ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat mixtos æquitum cum sanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una uenefica constat,.
Oderunt natos de pellice, nemo repugnet,
Nemo uetet, iam iam priuignum occidere fas est,.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas et nulli credite mensæ,.
Liuida materno feruent adipata ueneno,.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illas,
Quæ peperit, timidus pregustet pocula papas,.
Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
Scilicet & finem egressi, legemq; priorum,
Grande sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum rutilis, cœloq; latino,.
Nos utinam uani, sed clamat Pontia feci,
Confiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Que deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi,.
Tune duos una sæuissima uipera cœna?
Tune duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, et Progne, nil contra conor, et illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
Non propter nummos, minor admiratio summis,

Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Nunc ſexum, et rabie iecur incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit,
Illam ego non tulerim, quæ cõputat, et ſcelus ingens
Sana facit, ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim, & ſimilis ſi permutatio detur
Morte uiri, cupiant animam ſeruare catellæ,
Occurrent multæ tibi Belides, atque Eriphyle,
Mane Clytemneſtram nullus non uicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam, & fatuam leua, dextraq; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen et ferro, ſi prægustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis,

SATYRA SEPTIMA,

T ſpes, & ratio ſtudiorum in Cæſare tantũ,
Solus enim triſtes hac tempeſtate camœnas
Reſpexit, cum iam celebres, notiq; poetæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum deſertis Aganippes
Vallibus, exuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi pieria quadrans tibi nullus in archa
Oſteudatur, ames nomen, uictumq; Machæræ,
Et uendas potius, commiſſa quod auctio uendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas
Halcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub iudice uidi,

Quod non uidisti, faciant equites Asiani
Quanquam, et cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
Altera quos nudo traducit gallia talo,
Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
Cogetur post hac, nectit quicunque canoris
Eloquium uocale modis, Laurumq; momordit,
Hoc agite o iuuenes circumspicit, & stimulat uos,
Materiamq; sibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia. atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & que
Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, et positos tinea pertunde libellos,
Frange miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus uenias ederis, et imagine macra
Spes nulla ulterior, didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem, sed defluit ætas
Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis,
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq; suamq;
Terpsichoren odit facunda, et nuda senectus,
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, et musarum, & Apollinis æde relicta,
Ipse facit uersus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos; at si dulcedine famæ
Succensus recites, Maculonus commodat ædes
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas,
Scit dare libertos extrema in parte sedentes

30

Ordinis & magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, et littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoéthes, et ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc qualem nequeo monstrare, et sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus siluarum, aptusq; bibendis
Fontibus aonidum, neque enim cantare sub antro
Pierio, thirsum ue potest contingere sana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieq;
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, et dominis Cirrhe, Nyseq; feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magne mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, et equos, faciesq; deorum
Aspicere, et qualis rutulum confundat erinnys.
Nam si Vergilio puer, et tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius et albiolos, et lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domi tum, constat leuiori belua sumptu
Nimirum, et capiunt plus intestina poetæ, .
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, et sarrano, tenuiq; salino, .
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iocundam, et carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur, sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille et militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro, .
Quod non dant proceres, dabit histrio, tu camerinos
Et bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, philomela tribunos, .
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt, .
Quis tibi Mœcenas? quis nunc erit aut procul eius?
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis lentulus alter?
Tunc par ingenio precium, tunc utile multis
Pallere, et uinum toto nescire decembri, .
Vester porro labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atque olei plus, .
Nanque oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, et crescit multa damnosa papyro, .
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex, .
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, et umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant sed tunc cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedere duces, surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice, rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis precium? siccus petasunculus, et uas
Pelamydum, aut ueteres aphrorũ epimenida bulbi.
Aut uinum Thyberi deuectum quinque lagenæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt patres in fœdere pragmaticorum,.
Aemilio dabitur, quantum petet, et melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, et statua meditatur prelia lusca,.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrina, uillas,.

Spondet enim tyrio stlataria purpura filo,
Et tamen hoc ipsis est utile, purpura uendit
Causidicum, uendunt amethistina, conuenit illis
Et strepitu, et facie maioris uiuere censu.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit anulus ingens.
Respicit hoc primum, qui litigat, aut tibi serui
Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
Ante pedes, ideo conducta Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Cossus agebat,
Quam Basilus, rara in tenui facundia panno,

Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis benedicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula causidicorum
Aphrica, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, o ferrea pectora Vectii,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos,
Nam quæcunque sedens modo legerat, hæc eadã stans
Proferet, atque eadem cantabit uersibus iisdem,
Occidit miseros crambe repetita magistros,
Quis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Quæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo,

Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod leua in parte mamillæ
Nil salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaque die miserum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis, an post nimbos, et fulmina cautus

Circumagat madidas a tempestate cohortes.
Quantum uis stipulare, et protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, ast alii sex,
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fusa uænena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & uite diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis tessera uenit
Frumenti. quippe hæc merces lautissima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit, àn ne serenum
Expectet? spargatq; luto iumenta recenti?
Hic potius; nanque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis numidarum fulta columnis
Surgat, et algentem rapiat cœnatio solem,.
Quanticunque domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit,.
Hos inter sumptus sextertia Quintiliano
Vt multum duo sufficient; res nulla minoris
Constabit patri, quam filius. unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi, felix, et pulcher, et acer,
Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ,.
Felix, orator quoque maximus, & iaculator.

Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc a matre rubentem,.
Si fortuna uolet fies de rhetore consul,
Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor,.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an ne aliud, quam
Sydus, et occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoque rarior albo,.
Pænituit multos uanæ, sterilisq; cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, et hunc inopem uidistis Athenæ
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas,.
Dii maiorum umbris tenuem, et sine pondere terrã,
Spirantesq; crocos, et in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco; metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat Patriis in montibus, et cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed ruffum, atque alios cædit sua quęq; iuuentus,
Ruffum qui totiés Ciceronem allobroga dixit,.
Quis gremio Encœladi, doctiq; Palaemonis affert,
Quantũ grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quam rhetoris æra,)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi, cæde Palæmon
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
Institor hibernæ tegetis, niueiq; cadurei
Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat

Qui docet obliquo lanam deducere ferro.
Dummodo non pereat totidem olfeciſſe lucernas
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni,.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. ſed uos ſæuas imponite leges,
Vt præceptori uerborum regula conſtet,
Vt legat hiſtorias, authores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitosq; ſuos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchiſæ, nomen, patriamq; nouercæ
Archemori, dicat quot Aceſtes uixerit annos,
Quot ſiculus phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt ſiquis cera multum facit, exigite, ut ſit
Et pater ipſius cœtus, ut turpia ludant,
Ne faciant uicibus. non eſt leue tot puerorum
Obſeruare manus, oculosq; in fine trementes.
Hæc inquit cures, et cum ſe uerterit annus
Accipe, uictori populus quod poſtulat aurum.

SATYRA OCTAVA

Temmata quid faciũt quid prodeſt Põticæ lõgo
Sanguine cenſeri, pictosq; oſtendere uultus
Maiorum? et ſtantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? naſumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, naſoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male uiuitur? effigies quo

Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Ante numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
Cur allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & euganea quantum uis mollior agna?
Si tenerum attritus catinensi pumice lumbum
Squallentes traducit auos? emptorq; ueneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est, atque unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te consule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæq; tenax factis dictisq; mereris,
Agnosco procerem, salue Getulice, seu tu
Syllanus quocunque alio de sanguine rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, et præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
Aethiopem cygnum, paruam extortamq; puellam,
Europen, canibus pigris, scabieq; uetusta
Leuibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

Plance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses,.
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ uentoso conducta sub aere texit,
Vos humiles inquis uulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis,
Ast ego cecropides, uiuas, et originis huius
Gaudia longa feras, tamen ima plebe quiritem
Facundum inuenies, solet hic defendere causas
Nobilis indocti, ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat,.
Hic petit Euphraten iuuenis. domitiq; Bataui
Custodes aquilas armis industrius, at tu
Nil nisi cecropides, truncoq; similimus hermæ,
Nullo quippe alio uincis discrimine, quam quod
Illi marmoreum caput est, tua uiuit imago,.
Dic mihi teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet nisi fortia? nempe uolucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo,
Nobilis hic, quocunque uenit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, et primus in æquore puluis.
Sed uenale pecus corithæ, posteritas &
Hirpini, si rara iugo uictoria sedit,
Nil ibi maiorum respectus, gratia nulla
Vmbrarum, dominos pretiis mutare iubentur
Exiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
Segnipedes, digniq; molam uersare nepotis,.
Ergo ut miremur te non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes,.
Hæc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
Tradit, et inflatum, plenumq; nerone propinquo,.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna, sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis,.
Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos,.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæq; rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nephas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas,.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno,.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena, modumq;,
Pone et auaritiæ, miserere inopum sociorum,.
Ossa uides regum uacuis exhaustra medullis,
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,.
Præmia quanta bonos maneant, quã fulmine iusto
Et Capito, et Tutor ruerint damnante senatu
Piratæ Cilicum, sed quid damnato confert,
Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Nata relinquit?
Præconem Chærippe tuis circunspice pannis,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum sociis florentibus, & modo uictis

Plena domus tunc omnis, et ingens stabat aceruus
Nummorum spartana chlamys·conchylia coa,
Et cum Parrhasii tabulis, signisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubique labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde,
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia·et plures de pace triumphos·
Nunc sociis iuga pauca boũ, et grex paruus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
Pro summis, nam sunt hæc maxima, despicias tu
Forsitã imbelles rhodios, unctamq; Corinthum,
Despicias merito, quid enim resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda æst Hispania, gallicus axis,
Illyricumq; latus, parcæ et messoribus illis,
Qui saturant urbem, circo, scænæq; uacantem·
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ?
Cum tenues nuper Marius discinxerit aphros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, et miseris, tollas licet omne, quod usquã est
Auri, atque argenti, scutum, gladiumq; relinques,
Et iacula, et galeam·Spoliatis arma supersunt·
Quod modo proposui non est sententia, uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ·
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acerse comes, si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet a Pico numeres genus, altaq; si te
Nomina delectant, omnem titanida pugnam
Inter maiores, ipsumq; Promethea ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis uirgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures,
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramq; facem præferre pudendis.
Omne animi uitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templisque fecit auus? statuamq; parentis
Ante triumphalem? quo? si nocturnus adulter
Tempora santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres, atque ossa uolueri
Carpento rapitur pinguis Damasipus, et ipse,
Ipse rotam stringi multo sufflamine consul
Nocte quidem, sed luna uidet, sed sidera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit clara, Damasippus luce flagellum
Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atque maniplos
Soluet, et infundet iumentis ordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit iouis, ante altaria, iurat
Hipponam, et facies olida ad præsepia pictas.
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
O buius assiduo syrophœnis udus amomo

Currit, idumeæ syrophœnix incola portæ
Hospitis affectu dominum, regemq; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagæna.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenies, esto, desisti nempe, nec ultra
Fouisti errorem, breue sit quod turpiter audes,
Quædam cum prima resecentur crimina barba,
Indulge ueniam pueris, Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syrieq; tuendis
Amnibus, & Rheno, atque Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc etas; mitte hostia Cesar,
Mitte, sed in magna lagatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permixtum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, et fabros sandapilarum.
Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli,
Quid faciat talem sortitus Ponticæ seruum?
Nempe in lucanos, aut thusca ergastula mittas,
At uos troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt,
Quid si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Suppario, clamosum ageres ut phasma Catulli,
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me dignus uera cruce, nec tamen ipse
Ignoscas populo, populi frons durior huius,

Qui ſedet, & ſpectat triſcurria patriciorum,
Planipedes audit fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas, quanti ſua funera uendant,.
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celſi prætoris uendere ludis,.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid ſatius, mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinti?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit niſi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina,
Damnat enim tales habitus, & damnat, et odit,
Nec galea frontem abſcondit, mouet ecce tridentem
Poſtquam uibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula uultum
Erigit, et tota fugit agnoſcendus arena,.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, et longo iactetur ſpira galero,.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum graccho iuſſus pugnare ſecutor
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonide crimen, ſed cauſa facit rem
Diſſimilem, quippe ille deis authoribus ultor
Patris erat cæſi media inter pocula, ſed nec
Electræ iugulo ſe polluit, aut ſpartani
Sanguine coniugii, nullis aconita propinquis

Miscuit, in scœna nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit, quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudaq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæc sunt generosi principis artes
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graiæq; apium meruisse coronæ,.
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmereo cytharam suspende colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atque Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, et flammas domibus, templisq; parastis?
Vt braccatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coercet.
Hic nouus arpinas ignobilis, et modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubique
Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, et tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campiis Octauis abstulit udo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit,.
Arpinas alius uolscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc frangebat uertice uitem
Si lentus pigra muniret castra dolabra,
Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum

Excipit, et solus trepidantemque protegit urbem,
Atque ideo postquam ad Cimbros, stragemque; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur Lauro collega secunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus, hi tamen et pro
Omnibus auxiliis, atque omni plebe latina
Sufficiunt diis infernis, terræque; parenti.
Pluris enim Decii, quam qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, et diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tyberinum uirgo natauit,
Occulta ad patres producit crimina seruus,
Matronis lugendus, at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, et legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aecidiæ similis, uulcaniaque; arma capessas,
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere, nolo.

SATYRA NONA

Scire uelim quare toties mihi Neuole tristis
Occuras fronte obducta, ceu Marcia uictus,.
Quid tibi cũ uultu, qualẽ deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo,.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, et fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed frutiante pilo neglecta, & squalida crura,.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longuo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas et gaudia, sumit utrumque
Indé habitum facies, igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori,.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, et Ganymedé
Pacis, et aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem, (nam quo ut prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo,) atque ipsos etiam inclinare maritos,.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde opere precium, pingues aliquando lacernas

Munimenta togæ duri, crassiq; coloris,
Et male percussas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ.
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit, nam si tibi sidera cessant,
Nil facit longi mensura incognita nerui,
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, et blandæ assidue, denseq; tabellæ
Sollicitent, ἴσους γὰρ γλικέος ἄνδρα κίνεδον.
Quod tamen ulterius monstrũ, quam mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, et ceuet, ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinque
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores,
An facile, et pronum est agere intra uiscera penem
Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quam dominum, sed tu sane tener, & puerum te,
Et pulchrum, et dignum cyatho, cœloq; putabas,
Vos humili asseclæ, uos indulgebitis unquam
Cultori, iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum uer
Incipit, et strata positus, longaq; cathedra
Munera fœmineis tractas secreta calendis.
Dic passer cui tot montes, tot prædia seruas
Appula, tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
Suspectumq; iugum Cumis, et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia musto?

Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis? melius ne hic ruſticus infans
Cum matre, et caſulis, et cum luſore catello
Cymbala pulſantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poſcis ait, ſed penſio clamat
Poſce, ſed appellat puer unicus, ut Polyphémi
Lata acies, per quam ſolers euaſit Vlyſſes.
Alter emendus erit nanque hic non ſufficit, ambo
Paſcendi, quid agam bruma ſpirante? quid oro?
Quid dicam ſcapulis ſeruorum menſe decembri,
Et pedibus? durate, atque expectate cicadas?
Verum ut diſſimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus eſſem,
Deuotusq; cliens, uxor tua uirgo maneret?
Scis certe quibus iſta modis, quam ſæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui, tabulas quoque ruperat, et iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris, teſtis mihi lectulus, et tu
Ad quem peruenit lecti ſonus. et dominæ uox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, et iam pene ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruant adulter.

Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum eſt ingrate, ac perfide nullũ,
Quod tibi filiolus, uel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta uiri, foribus ſuſpende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere poſſis.
Iura parentis habes, propter me ſcriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon et dulce caducum,.

Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero iusta doloris
Neuole causa tui·contra tamen ille quid affert?
Negligit·atque alium bipedem sibi quærit asellum·
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas·
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit
Tanquam prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus numquam cara est annona ueneni·
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis·
O Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, et postes, et marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores, quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miseram uinosus inebriet aurem·
Illos ergo roges quicquid paulo ante petebas
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quam subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Lausella bibebat·
Viuendum recte cum propter plurima, tum his

40

Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas, et farre suo custodit, et ære.
Idcirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo, sed commune dedisti,
Nunc mihi quid suades post damnũ temporis, et spes
Deceptas? Festinat enim decurrere uelox
Flosculus angustæ, miseræq; breuissima uitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus,
Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus, et saluis his collibus, undique ad illos
Conueniunt et carpentis, et nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput, altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Cloto,
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter,
O parui, nostriq; lares, quos ture minuto,
Aut farre, et tenui soleo exornare corona,
Quando ego figã aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete, et baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
De grege mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clauso insistere circo,
Sit mihi præterea curuus cælator, et alter,
Qui multas facies pingat cito; sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem. nam cum pro me fortuna rogatur

Affigit cæras illa de naue petitas,
Quæ siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA.

Omnibus in terris, quæ sunt a Gadibus usq;
Aurorã, et Gangem, pauci dinoscere possũt
Vera bona, atq; illis multũ diuersa, remota
Erroris nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
Euertẽre domos totas optantibus ipsis
Dii faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, et torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus periit, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, et cuncta exuperans patrimonia cẽsus,
Quanto delphinis balæna britannica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, et magnos Senecæ prædiuitis hortos
Clausit, et egregias lateranorum obsidet ædes
Tota cohors. rarus uenit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis harundinis umbram.
Cantabit uacuus coram latrone uiator.
Prima ferè uota, et cunctis notissima templis,
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes

Gemmata, et lato setinum ardebit in auro.
Iám ne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties a limine mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachini,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, et trabeæ. fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
Extantem, et medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, et pictæ serrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ. magnæq; coronæ,
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc et uolucrem sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros, et magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq; sub aere nasci.
Ridebat curas, nec non et gaudia uulgi,
Interdum et lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
P agina, descendunt statuæ, restemq; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit, et immeritis franguntur crura caballis.
I am strident ignes, iam follibus, atque caminis
A rdet adoratum populo caput, et crepat ingens
S eianus, deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli, pelues, sartago, patellæ.
P one domi lauros, duc in capitolia magnum,
C retatumq; bouem, Seianus ducitur unco
S pectandus. gaudent omnes. quæ labra? quis illi
V ultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amaui
H unc hominem. sed quo cecidit sub crimine? quisnam
D elator? quibus indiciis? quo teste probauit?
N il horum, uerbosa, et grandis epistola uenit
A Capreis. bene habet, nil plus interrogo, sed quid
T urba tremens? sequitur fortunam, ut semper, et odit
D amnatos. idem populus si Nortia thusco
F auisset, si oppressa foret secura senectus
P rincipis, hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum, iam pridem, ex quo suffragia nulli
V endimus, effugit curas, nam qui dabat olim
I mperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
C ontinet, atque duas tantum res anxius optat
P ana, et circenses. perituros audio multos.
N il dubium, magna est fornacula, pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Q uam timeo, uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus, curramus præcipites, et
D um iacet in ripa, calcemus Cæsaris hostem,

Sed uideant serui, ne quis neget, et pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
Vis ne salutari sicut Seianus? habere
Tantundem? atque illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
Egregios equites, et castra domestica, quidni
Hæc cupias, et qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt. sed quæ præclara, et prospera tanti,
Vt rebus lætis par sit mensura malorum?
Huius qui trahitur prætextam sumere mauis?
An Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret ignorasse fateris
Seianum. nam, qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit, et illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum cæreris sine cæde, et uulnere pauci
Descendunt reges, et sicca morte tyranni.
Eloquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, et totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Quem sequitur custos angustæ uernula capsæ,
Eloquio sed uterque perit orator, utrunque
Largus, et exundans leto dedit ingenii fons.
Ingenio manus est, et ceruix cæsa, nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset, ridenda poëmata malo,
Quam te conspicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris a prima quæ proxima. sæuus et illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
Diis ille aduersis genitus, fatóq; sinistro,
Quem pater ardentis massæ fuligne lippus
A carbone, et forcipibus, gladiósq; parante
Incude, et luteo uulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
Lorica, et fracta de casside bucula pendens,
Et curtum temone iugum, uictæq; triremis
Aplustre, et summo tristis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur, ad hæc se
Romanus, graiusq;, ac barbarus induperator
Erexit, causas discriminis, atque laboris
Inde habuit, tanto maior famæ sitis est, quam
Virtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipsam,
Præmia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, et laudis, tituliq; cupido
Hæsuri saxis cinerum custodibus, ad quæ
Discutienda ualentt sterilis mala robora ficus,
Quandoquidē data sunt ipsis quoq; fata sepulchris.

Expende Hannibalem, quot libras in duce summo
Inuenies? hic est, quem non capit Aphrica mauro
Perfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
Rursus ad æthiopum populos, aliosq; Elephantos,
Additur imperiis Hispania, pyrenæum
Transilit, opposuit natura alpemq;, niuemq;,
Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum inquit nihil est, ni pœno milite portas
Frangimus, et media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, et quali digna tabella,
Cum getûla ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? o gloria, uincitur idem
Nempe, et in exiliũ præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
Donec bithyno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus. i demens, et sæuas curre per alpeis,
Vt pueris placeas, et declamatio fias.
Vnus pelæo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho,
Cum tamen a figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus athos, et quicquid Græcia mendax
Audet in historia, cum stratum classibus iisdem,
Suppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

Defecisse amnes, epotaq́; flumina medo
Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In corum, atque eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus, qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sane, quod non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora,
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis, & quantis longa senectus
Plena malis, deformem, & tetrũ ante omnia uultũ,
Dissimilemq́; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq́; genas, et tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater Simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
Hoc, atque ille alio, multum hic robustior illo,
Vna senum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq́; infantia nasi.
Frangendus misero gingiua panis inermi,
Vsque adeo grauis uxori, natisq́;, sibiq́;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem uini, atque cibi torpente palato
Gaudia, nam coitus iam longa obliuio, uel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

Án ne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canicies? quid quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ Venerem affectat ſine uiribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius, nam quæ cantāte uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus? ſit ue Seleucus,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna.
Quid refert magni ſedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat ueniſſe puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola, circunſilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras,
Prōptius expediā, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios, quot circunſcripſerit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poſſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luſcis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quē
Ore uolat pleno mater ieiuna, ſed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina ſeruorum, nec uultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit, nam codice ſæuo

Hæredes uetat eſſe ſuos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Vt uigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, et fratris, plenæq; ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, et nigra ueſte ſeneſcant.
Rex Pylius, (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit a cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſæcula mortem
Diſtulit, atque ſuos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties muſtum bibit, oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, et nimio de ſtamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi troia Priamus ueniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerſo tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euerſa, et flammis aſiam, ferroq; cadentem.

Tunc miles tremulus posita tulit arma tyara,
Et ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes,
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circumducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, et urbis
Seruatum uicto caput abstulit, hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsque ad delitias uotorum, cur tamen inquit
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregii miseros, trepidosq; parentes

S emper habet. rara est adeo concordia formæ,
A tq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultum'q; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu. quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia, nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atque utero pariter, gibbo'q; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina, fiet adulter
P ublicus, et pœnas metuet quascunque mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat, exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit, necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius quem non amat, eruet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

Nec Sthenebœa minus, quã Cressa excanduit, et se
Concussere ambæ. mulier sæuissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
Destinat, optimus hic, et formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato
Flammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, et paucis commissa putabas,
Non nisi legitime uult nubere, quid placeat, dic,
Ni parere uelis, pereundum est ante lucernas,
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, et populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet ultimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est uita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
Præbẽda est gladio pulchra hæc, et candida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium uis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
Nam pro iocundis aptissima quæque dabunt dii.
Carior est illis homo, quam sibi. nos animorum
Impulsu, et cæca, magnaq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq; uxoris, at illis
Notum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
Vt tamen et poscas aliquid, uoueasq; sacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,
Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, et mortis terrore carentem,
Qui spatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores
Herculis erumnas credat, sæuosq; labores,
Et uenere, et cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

Tticus eximie si cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demẽs, quid enĩ maiore cachino
Excipitur uulgi, quam pauper Apicius? oĩs
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo, nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porro uides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
Et cito casurus iam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obstantibus, interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile, sic ueniunt ad miscellanea ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret, in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, et a censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus, e cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.
Figendum, et memori tractandum pectore, siue
Coniugium quæras, uel sacri in parte senatus
Esse uelis, nec enim loricam poscit Achillis
Thersites, in qua se traducebat Vlysses
Ancipitem, ceu tu magno discrimine causam
Protegere affectas. te consule, dic tibi quis sis
Orator uehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
Noscenda est mensura tuæ, spectandaq; rebus
In summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
Nec mulum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis, quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus mersis in uentrem, fœnoris, atque
Argenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
Talibus a dominis post cuncta nouissimus exit
Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.
Hi plerunque gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coràm dominis consumitur, inde ubi paulum
Nescio quid superest, et pallet fœnoris author,

Qui uertêre solum, Baias, et ad hostia currunt.
Cedere nanque foro iam non deterius, quam
Aesquilias a feruenti migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem.
Experiere hodie nunquid pulcherrima dictu
Persice non præstem uita, nec moribus, et re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coràm aliis dictem puero, sed in ore placentas.
Nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
Hospes, et ipse tamen contingens sanguine cœlum
Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis
De tyburtino ueniet pinguissimus agro
Oedulus, et toto grege mollior, inscius herbæ,
Necdum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quam sanguinis, et montani
Asparagi, posito quos legit uillica fuso.
Grandia præterea, tortoq; calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, et seruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
Signinum, syriumq; pirum de corbibus iisdem
Aemula picœnis, et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, et crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri iam luxuriosa senatus
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto

I pse focis breuibus ponebat oluscula, quæ nunc
S quallidus in magna fastidit compede fossor,
Q ui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
S icci terga suis rara pendentia crate
M oris erat quondam festis seruare diebus,
E t natalitium cognatis ponere lardum,
A ccedente noua, si quam dabat hostia, carne,
C ognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
C astrorum imperiis, et dictatoris honore
F unctus, ad has epulas solito maturius ibat,
E rectum domito referens a monte ligonem.
C um tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
E t Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
C ensoris mores etiam collega timeret,
N emo inter curas, et seria duxit habendum,
Q ualis in oceani fluctu testudo nataret.
C larum troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
S ed nudo latere, et paruis frons ærea lectis
V ile coronati caput ostendebat aselli,
A d quod lasciui ludebant ruris alumni.
T ales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
T unc rudis, et graias mirari nescius artes,
V rbibus euersis prædarum in parte reperta
M agnorum artificum frangebat pocula miles,
V t phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
R omuleæ simulacra feræ mansuescere iussæ
I mperii fato, et geminos sub rupe Quirinos,
A c nudam effigiem clypeo fulgentis, et hasta,
P endentisq; dei perituro ostenderet hosti.
A rgenti quod erat solis fulgebat in armis.

Ponebant igitur thusco farrata catino
Omnia, tunc quibus inuideas si liuidulus sis.
Templorum quoque maiestas præsentior, et uox
Nocte fere media, mediamq; audita per urbem
Littore ab oceani, gallis uenientibus, & diis
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latiis curam præstare solebat
Fictilis, et nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostraq; ex arbore mensas
Tempora uiderunt, hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem deiecerat eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil Rombus, nil dama sapit, putere uidentur
Vnguenta, atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis quos mittit porta Syenes,
Et mauri celeres, et mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graues, hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, et res
Despicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt,
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cædere debeat omnis
Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,

Et scythicæ uolucres, et phœnicopterus ingens,
Et Cetulus orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, et tota sonat ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, et exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, et paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus.
Non phryx, aut lycius, non a mangone petitus
Quisquam erit, et magno, cum poscis, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, et notos tristis desiderat hœdos.
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit.
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas
Crassa nec oposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
A quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
Nanq; una est, atq; eadem uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis, et acres
Diuitis urticæ, maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus, magis ille extenditur, et mox
Auribus, atque oculis concepta urina mouetur.

Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
Fornicæ mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Qui lacædemonium pytismate lubricat orbem,
Namque ibi fortunæ ueniam damus. alea turpis,
Turpe et adulterium mediocribus, hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor iliados cantabitur, atque Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales uersus, qua uoce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negocia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas, et uultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, et seruos, et quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
Interea megalesiacæ spectacula palmæ
Idæum solenne colunt, similisq; triumpho
Prædo caballorum, prætor sedet, ac mihi pace
Immensæ, nimieq; liceat si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam si deficerét, mœstam, attonitamq; uideres
Hanc urbem, ueluti cannarum in puluere uictis

Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor, et audax
Sponsio quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus
Continuis, quia sunt talis quoque tædia uitæ
Magna, uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA

n Atali Coruine die mihi dulcior hæc lux
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui frontemq; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, et aræ,
Spargendusq; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, et ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, et a grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc; horrendaq; passi
Nuper, et incolumen sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ
Nube una, subitusq; antennas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, et mox

A ttonitus nullum conferri posse putaret
N aufragium uelis ardentibus, omnia fiunt
T alia, tam grauiter, siquando poetica surgit
T empestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
E iusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
E t quam uotiua testantur fana tabella
P lurima (pictores quis nescit ab iside pasci?)
A ccidit et nostro similis fortuna catullo,
C um plenus fluctu medius foret alueus, et iam
A lternum puppis latus euertentibus undis
A rboris incertæ, nullam prudentia cani
R ectoris conferret opem, decidere iactu
C œpit cum uentis imitatus castora, qui se
E unuchum ipse facit cupiens euadere damno
T esticulorum, adeo medicatum intelligit inguen.
F undite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
P ræcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
P urpuream teneris quoque Mœcenatibus aptam,
A tque alias, quarum generosi graminis ipsum
I nfecit natura pecus, sed & egregius fons
V iribus occultis, et beticus adiuuat aer.
I lle nec argentum dubitabat mittere lances
P arthenio factas, urnæ cratera capacem,
E t dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
A dde et bascaudas, et mille escaria, multum
C ælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
S e d quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
A rgento præferre caput, rebusq; salutem?
N on propter uitam faciunt patrimonia quidam,

p. Fran.co Cenni

50

Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro submitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc & uentis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis a morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima teda.
Mox cum reticulis, et pane, et uentre lagenæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam iacuit planum mare, tempora postquã
Prospera uectoris, fatumq; ualentius euro,
Et pelago, postquam parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, et quod superauerat unum,
Velo prora suo, iam deficientibus austris.
Spes uitæ cum sole redit, tum gratus Iulo,
Atque nouercali sedes prælata lauino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit lætis phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam uisis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrenamq; Pharon, porrectaq; bracchia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam, non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit, sed trunca puppe magister
Interiora petit baianæ peruia cymbæ.

Tunc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri linguis, animisq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; uirentem,
Iam sequar & sacro, quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulacra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribusq; paternis
Thura dabo, atque omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine, Catullus
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes, libet expectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili, uerum hec nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur. sed furua gente petita
Arboribus rutulis, et Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio seruire solebant
Hannibali, et nostris ducibus, regiq; Molosso,
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, et euntem in prælia turmam.

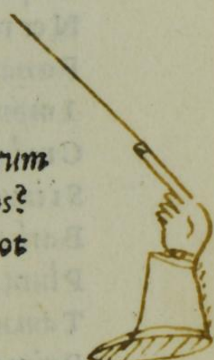
Nulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
Tantis digna deis, at captatoribus horum.
Alter enim si concedas, mactare, uouebit
De grege seruorum magna et pulcherrima quæque
Corpora, uel pueris, et frontibus ancillarum
Imponet uittas, et si qua est nubilis illi
Iphigenia domi dabit hanc altaribus, et si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sane mirandum atque omnia soli
Forsam Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quam
Grande operæ pretium faciat iugulata Nycenis.
Viuat pacuuius quæso, uel Nestora totum,
Possideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA

Xemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet authori. prima est hæc ultio, quod se
Iudice nemo nocens absoluitur, improba quãuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid sentire putas omnes Caluine recenti
De scelere, et fidei uiolatæ crimine? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus

Quæ pateris, casus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, et e medio fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus. flagrantior æquo
Non debet dolor esse uiri, nec uulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorũ
Particulam uix ferre potes spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus
Depositum, stupet hæc, qui iam post terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio consule natus,
At nihil in melius tot rerum proficis usu?
Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ sapientia, dicimus autem
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, et partos gladio, uel pixide nummos?
Rari quippe boni, numero uix sunt, totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hostia Nili.
Nona etas agitur, peioraq; sæcula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
Sportula; dic senior bulla dignissime, necis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quam tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis a quoquam ne peieret, et putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti.
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius, quam

Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc idæis Iuppiter antris
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum.
Nec puer Iliacus, formosa, nec Herculis uxor
Ad cyathos, et iam siccato nectare tergens
Bracchia Vulcanus liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; deus, nec turba deorum
Talis, ut est hodie, contentaq; sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere, nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
Pœna. sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
Plura domi farra, et maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quattuor annis,
Primaq; par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota erugine follem,
Prodigiosa fides, et thuscis digna libellis,
Quæq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium, sanctumq; uirum si cerno, bimenbri
Hoc monstrum puero, et miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, et fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit uua

Culminæ delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, et lactis uortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronũ est superos cõtemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat, aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
Per solis radios, tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, et cyrrhæi spicula uatis,
Per calamos uenatricis, pharetramq; puellæ,
Perq; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
Addit et herculeos arcus, hastamq; Mineruæ
Quicquid habent telorum armamentaria cœli
Si uero & pater est, comedam inquit flebile nati.
Sinciput elixi, pharioq; madentis aceto.
Sunt qui in fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices, & lucis, et anni,
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse deos, et peierat, atque ita secum,
Decernat quodcunque uolet de corpore nostro
Isis, et irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos,
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ

Præstat, et esuriens pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed et exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere; multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem precium sceleris tulit, hic diadema,
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur a multis fiducia, mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
Vel potius quantum gradiuus Homericus, audis
Iuppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, et sectum uituli iecur, albaq; porci
Omenta? ut uideo nullum discrimen habendum est
Effigies inter uestras, statuamq; Batilli.
Accipe quæ contra ualeat solatia ferre,
Et qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
A cynicis tunica distantia, non Epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel discipulo committe philippi,
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudenda est ianua dãno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Plangũtur nummi, quam funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare oculos humore coacto.
Ploratur lachrimis amissa pecunia ueris.

Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt cirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq́; princeps
Sardonicus, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
Atque dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer et hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
Dona, uel antiquo positas a rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq́; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos gallicus urbis
Vsque a lucifero, donec lux occidat, audit.

Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus, paucos consume dies, et
Dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroe crasso maiorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit germani lumina? flauam
Cæsariem? et madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
Ad subitas thracum uolucres, nubemq; sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aëra curuis
Vnguibus a sæua fertur grue, si uideas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere, sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nulla ne periuri capitis, fraudisq; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, et nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At uindicta bonum uita iocundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis.
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex uicinus Hymetto.
Qui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
Accusatori nollet dare, plurima felix
Paulatim uitia, atque errores exuit omnes

Prima docens rectum ſapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi eſt animi, exiguiq; uoluptas
Vltio. continuo ſic collige, quod uindicta
Nemo magis gaudet, quã fœmina, cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos dici conſcia facti
Mens habet attonitos? & ſurdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo ſeuior illis,
Quas et Cædicius grauis inuenit, aut Rhadamãthus
Nocte, dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore quod dubitaret
Depoſitum retinere, et fraudem iure tueri
Iurando, querebat enim quæ numinis eſſet
Mens, et an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quam uis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola uoluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo ſi cognata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat
Faucibus ut morbo ſiccis, interq; molares
Difficili creſcente cibo, ſed uina miſellus
Expuit, albani ueteris pretioſa ſenectus
Diſplicet, oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto uerſata toro iam membra quieſcunt,

Continuo templum, & uiolati numinis aras,
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri·
Hi sunt, qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, et uindicet ignis,
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempestas, uelut hoc dilata sereno·
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum
In festo credunt a numine, saxa deorum
Hæc, et tela putant, pecudem spondere sacello
Balantem, & laribus cristam promittere galli
Non· audent· quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? uel quæ non dignior hostia uita?
Mobilis, et uaria est ferme natura malorum,
Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, et mutari nescia, nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Eiectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisnā hominum est, quem tu contentū uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum uestigia noster
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris ægæi rupem, scopulosq; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuisi, tandemq; fatebere lætus
Nec surdum, nec Tiresiam esse quenquam deorum·

P Lurima sunt Fuscine, et fama digna sinistra
Et nitidis maculam, ac rugã figentia rebus,
Quæ mõstrãt ipsi pueris, tradũtq; parentes.
Si damnosa senem iuuat alea, ludit et hæres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo.
Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, et eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
Et cana monstrante gula, cum septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, et a magna non degener areculina.
Mitem animum, et mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos seruorum, & corpora nostra
Materia constare putat, paribusq; elementis?
An sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, et nullam sirena flagellis
Comparat antiphates trepidi laris, ac Pollyphemus?
Tum fœlix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret? conscia matri

Virgo fuit. ceras nunc hac dictante pusilla
Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic natura iubet, uelocius, et citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos auctoribus, unus, et alter
Forsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
Et monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis huiusce, & enim uel
Vna potens ratio est, ne crmina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilianam
Quocunque in populo uideas, quocunque sub axe,
Sed nec Brutus erit. Bruti nec auunculus usquam.
Nil dictu fœdum, uisuq; hæc limina tangat
Intra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia, siquid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam siquid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantun,
Nec uultu dederit, morum quoque filius, & cum
Omnia deterius tua per uestigia peccet,
Corripies nimirum, et castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis,
Vnde tibi frontem, libertatemq; parentis,
Cum facias peiora senex, uacuumq; cerebro
Iam pridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?

Hospite uenturo cessabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis,
Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis uenientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat seruulus unus,
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
Gratum est quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
Vtilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
Plurimũ. n. intererit quibus artibus, et quibus hũc tu
Moribus instituas, serpente ciconia pullos
Nutrit, et inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, et canibus, crucibusq; relictis
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoque uulturis, et se
Pascentis propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ iouis, & generosæ
In saltu uenantur aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem cum se matura leuabit
Progenies, stimulante fame festinat ad illam
Quam primum rupto prædam gestauerit ouo.
Aedificator erat centronius, et modo curuo
Littore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
Nunc prænestinis in montibus alta parabat

Culmina uillarum, græcis, longeq; petitis
Marmoribus, uincens fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posidés.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.
Quidam sortiti metuentem sabbata patrem
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suilam,
Qua pater abstinuit, mox & præputia ponunt,
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoque auariciam exercere iubentur,
Fallit enim uitium specie uirtutis, et umbra,
Cum sit triste habitu, uultuq; et ueste seuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quam si fortunas seruet easdem
Hesperidũ serpens, aut ponticus. adde quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendũ
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocũque modo, maioràque fiunt
Incude assidua, semperq; ardente camino.

Et pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
Ire uiam pergant, et eidem incumbere sectæ,.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, et cogit minimas ediscere sordes,
Mox acquirendi docet insatiabile uotum,
Seruorum uentres modio castigat iniquo
Ipse quoq; esuriẽs, neq; enim omnia sustinet unquã
Mucida cœrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æstiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq; siluro,
Filaq; sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo diuitias hæc per tormenta coactas?
Cũ furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenesis,
Vt locuples moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit,
Et minus hanc optat, qui non habet, ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, maiorq; uidetur,
Et melior uicina seges, mercaris et hanc, &
Arbusta, et densa montem qui canet oliua,
Quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quam tota noualia sæuos

In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quæ fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quam ſi me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet & morbis, et debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, et tempora uitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſideris agri,
Quantum ſub tacio populus romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica paſſis
Prælia, uel Pyrrhum immané, gladioſq; moloſſos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea ſanguiuis, atque laboris
Nullis uiſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ, ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, et infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini, ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe, uel ſulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſæ, nec plura uenena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quam ſæua cupido
Indomiti cenſus, nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt unquã properãtis auari?

Viuite contenti casulis, & collibus istis
O pueri Marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex, panem queramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, et auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines ueteris fastidia quercus.
Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet euros
Pellibus inuersis. peregrina ignotaq; nobis
Ad scelus atque nefas, quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus, at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, et grandes miretur Lælius alas.
Dirue maurorum Attegias, castella Brigantum,
Vt locuplétem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, et trepido soluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita, pares, quod uendere possis
Pluris dimidio. nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vngenta, et corium; lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur diis, atque ipso Ioue digna poeta.
Vnde habeas quærit nemo. sed oportet habere.
Hoc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem,

Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ,
Talibus instantem monitis quemcunque parentem
Sic possum affari, dico uanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro
Discipulum. securus abi, uinceris ut Aiax
Præteriit Thelamonem, ut Peléa uicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cum pectere barbam
Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, uendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens, aramq́; pedemq́;.
Elatam iam crede nurum, si limina uestra
Mortifera cum dote subit, quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terraq́;, mariq;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui dices olim, nec talia suasi,
Mentis causa malæ tamen est & origo penes te.
Nam quisquis magni censu præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effundit habenas
Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq́; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi,
Cum dicis iuueni stultum qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq́; propinqui,
Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.

Quantus erat

Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit unà.
Ergo ignem cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, et uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus archigenē quære, atq; eme, quod Nithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare rosas, medicamē habendum est;
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, et ad uigilem ponendi castora nummi,
Ex quo mars ultor galeam quoque perdidit, & rēs
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tanto maiores humana negocia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?
Quam tu corycia semper qui puppe moraris,
Atque habitas coro semper tollendus, et austro

Perditus à ſiculis ſacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paſſum, et municipes Iouis aduexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens ueſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq́; famemq́;
Illa reſte cauet; tu propter mille talenta,
Et centũ uillas temerarius, aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare, plus hominũ eſt iã
In pelago, ueniet claſſis quocunque uocarit
Spes lucri, nec carpathium, getũlaque tantũ,
Aequora tranſiliet, ſed longe Calpe relicta,
Audiet herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæpreciũ eſt, ut tenſo folle reuerti
Inde domum poſſis, tumidaq́; ſuperbus aluta
Oceani monſtra, et iuuenes uidiſſe marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille ſororis
In manibus uultu eumenidum terretur, et igni,
Hic boue percuſſo mugire Agamẽnona credit,
Aut ithacũ, parcat tunicis licet, atque lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummũ latus, et tabula diſtinguitur unda,
Cum ſit cauſa mali tanti, et diſcriminis huius
Conciſum argentũ in titulos, facieſq́; minutas.
Occurrunt nubes, et fulgura, ſoluite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſq́; coemptor,
Nil color hic cœli, nil faſcia nigra minatur,
Aeſtiuum tonat infelix, ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq́; premetur
Obrutus, & zonam leua, morſuq́; tenebit.
Sed cuius uotis modo non ſuffecerat aurum

Quod Tagus, et rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, et picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, phrygiaq; columna,
Atque ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici, si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo cõmissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numem abest, si sit prudentia, sed te
Nos Fortuna deam. mensura tamen quæ facimus
Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
Inquantum sitis, atque fames, & frigora poscunt,
Quantũ Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum socratici cæperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Hæc quoque si rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta,
Si nondum impleui gremiũ, si panditur ultra,
Nec Crœsi fortuna unquam, nec persica regna

Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperiis uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

Vis nescit Volusi Bythynice qualia demens
q Aegyptus portenta colat? crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet saturā serpētibus ibim.
Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
Atq; uetus thebe centum iacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo dianam.
Porrum, & cæpe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina, lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa, nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis uesci licet, attonito cum
Tale super cœnam facinus narraret Vlysses
Alcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
Mouerat, ut mendax aretalogus; in mare nemo
Hunc abicit sæua dignum, ueraq; Charybdi,
Fingentem immanes læstrigonas, & cyclopas?
Nam citius Scyllam, uel concurrentia saxa
Cyanes, plenos, et tempestatibus utres
Crediderim, aut tenui precussum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunisse Elpenora porcis,
Tam uacui capitis populum phæaca putauit,
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimū qui
De corcyræa temetum duxerat urna,
Solus enim hoc ithacus nullo sub teste canebat.

Hos miranda quidem, ſed nuper conſule Vinco
Ceſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti
Nos uulgi ſcelus, & cunctis grauiora cothurnis.
Nã ſcelus a Pyrrha, quãquã omnia ſyrmata uoluas,
Nullus apud tragicos populus facit, accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, et nunquam ſanabile uulnus,
Ardet adhuc Combos, et Tentira, ſummus utrinque
Inde furor uulgo, quod numina uicinorum
Odit uterque locus, cum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit, ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent poſitis ad templa, et compita menſis.
Peruigilíq; thoro, quem nocte, ac luce iacentem
Septimus interea ſol inuenit horrida ſanæ
Aegyptus, ſed luxuria, quantum ipſe notaui,
Barbara famoſo non cedit ripa Canopo.
Adde quod et facilis uictoria de madidis, &
Blæſis, atque mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Vnguenta, & flores, multáq; in fronte coronæ,
Hinc ieiunum odium, ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus, hæc tuba rixæ
Dehinc clamore pari concurritur, et uice teli
Sæuit nuda manus, paucæ ſine uulnere malæ
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine naſus
Integer, aſpiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis

Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsi tamen, & pueriles
Exercere acies, quod nulla cadauera calcant.
Et sanæ quod tot rixantis millia turbæ
Si uiuunt omnes, ergo acrior impetus, et iam
Saxa inclinatis per humum quæ sita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditione
Tela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, et Aiax,
Et quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneæ, sed quam ualeant emittere dextræ
Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo deus quicunque aspexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquam
Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis,
Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Qui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
Labitur hic quidam nimia formidine cursum
Præcipitans, capiturq;, ast illum in plurima sectum
Frusta. ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut ueribus longum usqueadeo, tardumq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non uiolauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris, elemento gratulor. et te
Exultare reor, sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones (fama est,) alimentis talibus usi
Produxere animas, sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq; ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnam hominũ ueniam dare, quis ne deorũ
Viribus abnuerit dira, atque immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat, sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus graias, nostrasq; habet orbis athenas.
Gallia causidicos docuit facunda britannos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus. quem diximus, & par
Virtute, atque fide, sed maior clade Saguntus
Tale quid excusat, mæotide sæuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
Inuentrix, homines, (ut iam quæ carmina tradunt,
Digna fide credas,) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hostia, quis modo casus

Impulit hos? quæ tanta fames, infestaq́; uallo
Arma coegerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere nilo?
Qua nec terribiles cymbri, nec britones unquam,
Sauromatæq́; truces, aut immanes agathyrsi
Hac sæuit rabie, imbelle, et inutile uulgus
Paruula fictilibus solitum dare uela phasellis,
Et breuibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt.
Et similes ira, atque fames, mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lachrymas dedit, hæc nostri pars optima sensus
Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Squalloremq́; rei, pupillum ad iura uocantem
Circunscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli
Naturæ imperio geminus cum funus adultæ
Virginis occurrit, uel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut fesce dignus
Arcana qualem cereris uult esse sacerdos,
Ulla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo uenerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq́; capaces,
Atque exercendis, capiendisq́; artibus apti
Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, et terram spectantia, mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animũ quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,

Dispersos trahere in populum, et migrare uetusto
De nemore, et proauis habitatas linquere siluas,
Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud. tutos uicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier iisdem
Turribus, atque una portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis similis fera. quando leoni
Fortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
Perpetuam, sæuis inter se conuenit ursis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantũ
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos. quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum.
Crediderint genus esse cibi, quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc hec monstra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquã homine, et uentri indulcit nõ omne legumẽ?

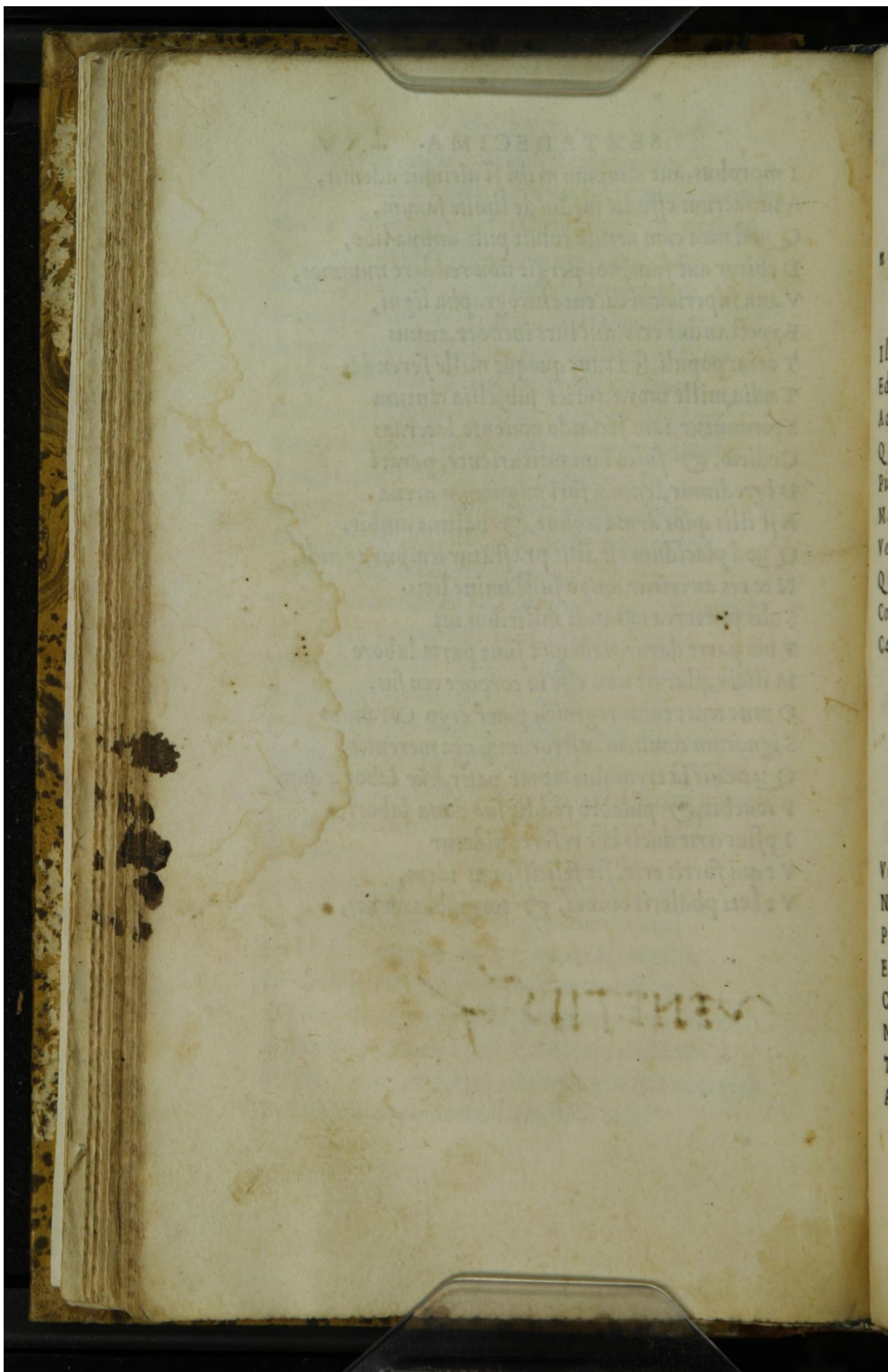
SATYRA SEXTADECIMA.

q Vis numerare queat felicis prœmia, Galle
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tironem porta secundo
Sidere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,

Et Samia genitrix, quæ delectatur arena·
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat, immo et si pulsétur, dissimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos·
Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti
Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ·
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extat,
Et procul a signis· iustissima centurionum
Cognitio est igitur de milite· nec mihi deerit
Vltio, si iustæ defertur causa querelæ·
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis ut sit
Vindicta grauior, quam iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,
Millia clauorum· quis tam procul absit ab urbe?
Præterea quis tam Pylades molem aggeris ultra
Vt ueniat, lachrymæ siccentur protinus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos·
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos uidit qui diceret uidi
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam uera loquentem,
Contra fortunam armati, contraq; pudorem,·
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti

Improbus, aut campum mihi si uicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum uetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi, sed tunc quoque mille ferenda,
Tædia, mille moræ, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente laceruas
Ceditio, & fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
Ast illis quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placidum est, illis præstatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis præterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater, ergo Coranum
Signorum comitem, castrorumq; æra merentem
Quamuis iã tremulus captat pater, hũc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori,
Ipsius certe ducis hoc referre uidetur
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes,

VENETIIS

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS.

n EC FONTE labra prolui caballino,
Nec in bicipiti somniasse parnaso
Memini, ut repente sic poeta prodirem.
Heliconiadas, pallidamq; pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Ederæ sequaces, ipse semipaganus
Ad sacra uatum carmen affero nostrum.
Quis expediuit psitaco suum χαῖρε,
Picasq; docuit nostra uerba conari?
Magister artis, ingeniiq; largitor
Venter, negatas artifex sequi uoces,
Quod si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poetas, et poetridas picas
Cantare credas pegaseium melos.

SATYRA PRIMA,

o Curas hominũ, o quãtũ est in rebus inanes.
Quis leget hæc? min tu istud ais? nemo Hercule, nemo?
Vel duo, uel, nemo. turpe & miserabile, quare?
Næ mihi Pulydamas, & troiades Labæonem
Prætulerint. nugæ, non siquid turbida Roma
Eleuet, accedas, examen ue improbum in illa
Castiges trutina, nec te quæsiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah si fas dicere. sed fas.
Tũc, cum ad caniciem, et nostrum istud uiuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quecunque relictis,

Cum ſapimus patruos, tunc tun c ignoſcite, nolo,
Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachino·
Scribimus incluſi· numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, quod pulmo animæ prælargus ãhelet·
Scilicet hec populo pexusq;, togaq; recenti,
Et natalicia tandem cum ſardonyce albus,
Sede legens celſa liquido cum plaſmate guttur
Mobilæ colluerit patranti fractus ocello·
Hic neque more probo uideas, neq; uoce ſerena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant· et tremulo ſcalpuntur ubi intima uerſu·
Tun uetulæ auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus et dicas cute periditus ohe
Quid didiciſſe, niſi hoc fermentũ, et quæ ſemel intus
Innata eſt rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniumq;, o mores, uſqueadeó ne
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulchrum eſt digito monſtrari, et dicier hic eſt·
Ten cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ Saturi, quid dia poemata narrent·
Hic aliquis, cui circum humeros iacynthina læna eſt
Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, hypſipylas, uatum & plorabile ſi quid
Eliquat, et tenero ſupplantat uerba palato,
Aſſenſere uiri· nunc non cinis ille poetæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit oſſa?
Laudant conuiuæ· nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo, fortunataq; fauilla,
Naſcentur uiolæ? rides ait & nimis uncis

Naribus indulges·an erit,qui uelle recuset
Os populi meruisse,et cedro digna locutus
Linquere?nec scōbros metuentia carmina,nec thus?
Quisquis es o,modo quem ex aduerso dicere feci,
Non ego,cum scribo,si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est,siquid tamen aptius exit,
Laudari metuam,neque enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finemq;,extremumq; esse recuso
Euge tuum,et belle·nam belle hoc excute totum·
Quid non intus habet?non hic est ilias Acci
Ebria ueratro,non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres,non quidquid denique lectis
Scribitur in citreis·calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna·
Et uerum inquis amo,uerum mihi dicite de me·,
Qui pote?uis dicam?nugaris cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenso sexquipede extet·
O iane,a tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ quantum sitiat canis apula tantum·
Vos o patricius sanguis quos uiuere fas est
Occipiti cæco,posticæ occurrite sannæ·
Quis populi sermo est?quis enim nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere,ut per leue seueros
Effundat iunctura ungues?scit tendere uersum
Non secus,ac si oculo rubricam dirigat uno·
Siue opus in mores,in luxum,et prandia regum,
Dicere res grandes nostro dat musa poetæ·
Ecce modo heroas sensus afferre uidemus
Nugari solitos græce,nec ponere lucum

Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
Et focus et porci, et fumosa parilia fœno,
Unde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta.
Est nunc brisei quem uenosus liber Accii,
Sunt quos pacuuiusq;, et uerucosa moretur
Antiopa erumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas, quæris ne, unde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus? in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?
Nil ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fures ait Pedio, Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellū? an Romule ceues?
Men moueat quippe? et cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas? cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? uerum nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, et iunctura abdita crudis.
Claudere sic uersum didicit berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin,
Si costam longo subduximus a pœnino
Arma uirum, nonne hoc spumosum: et cortice pingui,
Vt ramale uetus ue grandi subere coctum?
Quid nam igitur tenerum, et laxa ceruice legendū?
Torua mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura superbo

Bassaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
Euion ingeminat, reparabilis adsonat echó.
Hæc fierent si testiculi uena ulla paterni
Viueret in nobis? summa de lumbe saliua
Hoc natat in labris, et in udo est Mænas, et Atys,
Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
Limina frigescant. sonat hic de nare canina
Littera. per me equidem sint omnia protinus alba.
Nil moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
Hoc iuuat, hic inquis ueto quisquam faxit oletum,
Pinge duos angues, pueri sacer est locus, extra
Meiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
Omne uafer uitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admissus circum præcordia, ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Men mutire nephas, nec clam, nec cũ scrobe nusquã?
Hic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
Iliade, audaci quicunque afflate Cratino.
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
Inde uaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic qui in crepidas graiorum ludere gestit
Sordidus, et lusco qui possit dicere lusce
Sese aliquem credens, italto quod honore supinus
Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,

Nec qui abaco numeros, et secto in puluere metas
Scit risisse uafer, multum gaudere paratus
Si cynico barbam petulans Nonaria uellat,
His mane edictum, post prandia Callirhoen do.

SATYRA SECVNDA.

hVnc Macrine diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu præposcis emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuius prõptũ est murmurq́; hũilesq́; susurros
Tollere de templis, et aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama fides hæc clare, et ut audiat hospes,
Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat, o si
Ebullat parui præclarum funus, & o si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum ue utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam, nam et est scabiosus, et acri
Bile tumet. Nerio iam tertia conditur uxor.
Hæc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, terq́;, et noctem flumine purgas.
Heus age responde, minimum est, quod scire laboro,
De ioue quid sentis? est ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, pueris ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, proh Iuppiter o bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia cum tonat, ocius ilex

Sulphure discutitur sacro, quàm tuq;, domusq;?
An quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
Triste iaces lucis, euitandumq; bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone, et lactibus unctis?
Ecce auia, aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum, frontemq;, atque uda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et spem macram supplice uoto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex et regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando uota, negato
Iuppiter hæc illi, quamuis te albata rogarit,
Poscis opem neruis, corpusq; fidele senectæ,
Esto age, sed grandes patinæ, tuccetaq; crassa
Adnuere his superos uetuere, Iouemq; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriumq;
Arcessis fibra. da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum, Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flamma iunicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis, et opimo uincere ferto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, et expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incusaq; pingui
Auro dona feram, sudes, et pectore leuo
Excutiat guttas, lætari prætrepidum cor.

Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ouato
Perducis facies·nam fratres inter ahenos
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitq; illis aurea barba,
Aurum uaſa Numæ, ſaturniaq; impulit æra,
Veſtalesq; urnas, et thuſcum fictile mutat·
O curuæ in terris animæ, et cœleſtium inanes,
Quid iuuat hoc templis noſtros immittere mores?
Et bona diis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſoluit oliuo,
Hæc calabrum coxit uitiato murice uellus·
Hæc baccam conchæ raſiſſe, et ſtringere uenas
Feruentis maſsæ crudo de puluere iuſſit·
Peccat et hæc, peccat, uitio tamen utitur, at uos
Dicite pontifices in ſacro quid facit aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatæ a uirgine puppæ·
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Miſſalæ lippa propago,
Compoſitum ius·fasq; animi, ſanctosq; receſſus
Mentis, et incoctum generoſo pectus honeſto,
Hoc cedo, ut admoueam templis·& farre litabo·

SATYRA TERTIA·

n Empe hoc aſſidue·iam clarum mane feneſtras
Intrat, et anguſtas extendit lumine rimas·
Stertimus, indomitum quod deſpumare falernum
Sufficiat·quinta dum linea tangitur umbra·
En quid agis? ſiccas in ſana canicula meſſes
Iamdudũ coquit·et patula pecus omne ſub ulmo eſt,
Vnus ait comitum, uerúmne? id ane? ocyus adſit

Huc aliquis·nemon?turgescit uitrea bilis·
Findor ut arcadiæ pecuaria rudere dicas·
Iam liber,et bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus chartæ,nodosaq; uenit arundo,
Tum querimur crassus calamo quod pendeat humor·
Nigra quod infusa uanescat sepia lymha
Dilutas querimur geminet quod fistula guttas
O miser,niq; dies ultra miser,huccine rerum
Venimus?at cur non potius,teneroq; columbo·
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis?& iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo?cui uerba?quid istas,
Succinis ambages?tibi luditur,effluis amens·
Contemnere,sonat uitium percussa maligne
Respondet uiridi non cocta fidelia limo·
Vdũ,et molle lutum es,nũc nunc properandus·et acri
Fingendus sine fine rota·sed rure paterno
Est tibi far modicum,purum,& sine labe salinum,
Quid metuas?cultrisq; foci secura patella·
Hoc satis?an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod thusco ramum millesime ducis,
Censorem ue tuum,uel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras,ego te intus,et incute noui·
Non pudet ad morem discincti uiuere Maccæ?
Sed stupet hic uitio,& fibris increuit opimum
Pinguæ,caret culpa,nescit quid perdat,et alto
Demersus summa rursum non bullit in unda·
Magne pater diuum sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,

Virtutem uideant, intabescantq́ꝫ relicta.
An ne magis siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pendens laquearibus ensis,
Purpureus subter ceruices terruit, imus
Imus præcipites quam si sibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Sæpe oculos memini tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri uerba Catonis
Discere, & insano multum laudanda magistro,
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
Scire erat in uoto, damnosa canicula quantum
Raderet angustæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum est curuos deprendere mores,
Quæq; docet sapiens braccatis illita medis
Porticus in somnis quibus indetonsa iuuentus
Inuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
Et tibi quæ samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumq; caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undique malis?
Est aliquid quo tendis, et in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testaq;, lutoq;,
Securus quo pes ferat. atque ex tempore uiuis?
Helleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poscentes uideas, uenienti occurrite morbo.
Et quod opus Cratero magnos promittere montes
Disciteq; o miseri, et causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, carisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neqne inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, et pernæ Marsi monumenta clientis,
Menaq; quod prima nondum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod archesilas, erumnosiq; Solones
Obstipo capite, et figentes lumine terram
Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gigni
De nihilo nihil, in nichilum nil posse reuerti.
Hoc est quod palles, cur quis non prandeat hoc est,
His populus ridet, multum torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinos.
Inspice nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicit medico iussus requiescere, postquam
Vertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagena
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quicquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo,

Turgidus hic epulis, atque albo uentre lauatur
Gutture sulphureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
Excutit e manibus, dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ, tandemq; beatulus alto
Compositus lecto, crassisq; littatus amomis
In portam rigidos calces extendit, at illum
Hesterni capite induto subiere quirites.
Tange miser uenas, et pone in pectore dextram.
Nil calet hic. summosq; pedes attinge, manusq;.
Non frigent, uisa est si forte pecunia, siue
Candida uicini subrisit molle puella.
Cor tibi rite salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces. tenero latet ulcus in ore,
Putre quod haud deceat plebeia radere beta,
Alges cum excussit membris timor albus aristas.
Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira
Scintillant oculi, dicisq;, facisq; quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA

r Em populi tractas, barbatam hoc crede magi
Dicere, sorbitio tollit qué dira cicutæ, (strũ
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
Scilicet. ingenium, & rerum prudentia uelox
Ante pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles,
Ergo ubi commota feruet plebecula bile,
Fert animus callidæ fecisse silentia turbæ

Maiestate manus, quid deinde loquere? quirites
Hoc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
Curua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? anticyras melior sorbere meracas.
Quæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.
Expecta haud aliud respondeat hæc anus, i nunc,
Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
Dum ne deterius sapiat panutia Baucis,
Cum bene discincto cantauerit ocyma neruæ,
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo.
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris, nostin Vettidi prædia. cuius
Diues arat curibus, quantum non miluus oberret?
Hunc ais? hunc, diis iratis, genioq; sinistro
Qui quandoque iugum pertusa ad compita figit,
Seriolæ ueteris metuens deradere limum
Ingemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
Cepe, et farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fecem morientis sorbet aceti.
At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus cubito qui tangat, et acre
Despuat in mores. penemq; arcanaq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas.
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas

Inguinibus·quare detonſus gurgulio extat?
Quinque paleſtritæ licet hæc planteria uellant.
Elixasq́; nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix ullo marſueſcit aratro·
Cedimus,inq; uicem præbemus crura ſagittis·
Viuitur hoc pacto,ſic nouimus,ilia ſubter
Cæcum uulnus habes,ſed lato balteus auro
Protegit,ut mauis,da uerba,et decipe neruos
Si potes,egregium cum me uicinia dicat
Non credam?uiſo ſi palles improbe nummo,
Si facis in penem quidquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Ne quicquam populo bibulas donaueris aures,
Reſpice quod non es,tollat ſua munera cerdo·
Tecum habita,noris quam ſit tibi curta ſupellex·

SATYRA QVINTA,

u Atibus hic mos eſt centũ ſibi poſcere uoces,
Centũ ora,et linguas optare in carmina cétũ,
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera ſeu parthi ducentis ab inguine ferrum·
Quorſum hæc?aut quanta robuſti carminis offas
Ingeris,ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut prognes,aut ſi quibus olla thyeſtæ
Feruebit,ſepe inpulſo cœnanda Glyconi,
Tu neque anhelanti ,coquitur dum maſſa camino
Folle premis uentos,nec clauſo murmure raucus,
Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec ſcloppo tumidas intendis rumpere buccas,

Verba togæ ſequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico·pallentes radere mores
Doctus, et ingenio culpam defigere ludo
Hinc trahe quæ dicas, menſamq; relinque Mycenis
Cum capite, et pedibus, plebeiaq; prandia noris·
Non equidem hoc ſtudeo·pullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo·
Secreti loquimur, tibi nunc ortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantaq; noſtræ
Pars tua ſit Cornute animæ, tibi dulcis amicæ
Oſtendiſſe iuuat·pulſa dignoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, et pictæ tectoria linguæ·
Hic ego centenas auſim depoſcere uoces,
Ut quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Uoce traham pura, totumq; hoc uerba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra·
Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totaq; impune Suburra
Permiſit ſparciſſe oculos iam candidus umbo,
Cumq; iter ambiguum eſt, & uitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui teneros tu ſuſcipitis annos
Socratico Cornute ſinu, tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, uinciq; laborat,
Artificemq; tuo ducit ſub pollice uultum,
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Unum opus, et requiem pariter diſponimus ambo,

Atque uerecunda laxamus seria mensa·
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Consentire dies, & ab uno sidere duci,
Nostra uel æquali suspendit tempora libra
Parca tenax ueri·seu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumq; grauem nostro Ioue frangimus una,
Nescio quid certe est,quod me tibi temperat astrum,
Mille hominum species,& rerum discolor usus·
Velle suum cuique est,nec uoto uiuitur uno·
Mercibus hic italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper,et pallentis grana cumini,
Hic satur irriguo mauult turgescere somno·
Hic campo indulget,hunc alea decoquit, ille
In uenerem putris,sed cum lapidosa chiragra
Fregerit articulos ueteris ramalia fagi,
Tum crassos transisse dies, lucemq; palustrem,
Et sibi iam seri uitam ingemuere relictam·
At te nocturnis iuuat impallescere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inseris aures
Fruge cleantea·petite hinc iuuenesq;,senesq;
Finem animo certum,miserisq; uiatica canis,
Cras hoc fiet,idem cras fiet,quid? quasi magnum
Nempe diem donas,sed cum lux altera uenit,
Iam cras hesternum consumpsimus , ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra·
Nam quamuis prope te,quamuis temone sub uno
Vertentem sese frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras·& in axe secundo·
Libertate opus est,non hac ut quisque Velina

Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
Vertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit, ita est, assigna marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
Cui licet ut uoluit? licet ut uolo uiuere, non sum
Liberior Bruto? mendose colligis inquit
Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet ut uolo uiuere, tolle.
Vindicta postquam meus a prætore recessi,
Cur mihi non liceat, iussit quodcunque uoluntas
Excepto siquid Masuri rubrica uetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; sanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia atque usum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio. et secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
Publica lex hominum, naturaq; continet hoc fas.
Vt teneat uetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compescere puncto
Nescius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim si poscas sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

Frontem de rebus, tibi recto uiuere talo
Ars dedit, et ueri speciem dignoscere calles,
Nequa sub ærato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim.
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus uoti, presso lare dulcis amicis
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
Inq; luto fixum poscis transcendere nũmum
Nec gluto sorbere saliuam mercurialem,
Hæc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
Liberq;, ac sapiens prætoribuc, ac Ioue dextro.
Sin tu cum fueris nostræ pauloante farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Astutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Quæ dederam supra repeto, funemq; reduco.
Nil tibi concessit ratio, digitum exere peccas,
Et quid tam paruum est? sed nullo thure, litabis,
Hæreat in stultis breuis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas, ne cum sis cætera fossor
Treis tantũ ad numeros satyri moueare Bathylli.
Liber ego. unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
An dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balea defer,
Si increpui, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat
Quod neruos agitet? sed si intus, et in iecore ægro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atq; hic, quẽ ad strigiles scutica, et metus egit herilis
Mane piger stertis, surge inquit auaricia, eia
Surge. negas. instat. surge inquit. non queo. surge.

Et quid agam? rogitas? en, saperdam aduehe ponto,
Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
Tolle recens primus pipere sitiente camelo.
Verte aliquid, iura, sed iuppiter audiet eheu.
Vare regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, si uiuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem succinctus, & oenophorum aptas
Ocyus ad nauem. nihil obstat, quin trabe uasta
Aegæum rapias, nisi solers luxuria ante
Seductum moueat, quo deinde insane ruis? quo?
Quid tibi uis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ
Tun mare transilias? tibi torta canabe fulto
Cœna sit in transtro? ueientanumq; rubellum
Exhalet uapida læsum pisce sessilis obba?
Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant auidos sudare deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia nostrum est
Quod uiuis, cinis, & manes, et fabula, fies.
Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor, inde est
En quid agis? duplici in diuersum scinderis hamo.
Hunccine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obstiteris semel, instantiq; negaris
Parere imperio, rumpi iam uincula dicas.
Nam luctata canis nodum arripit, ast tamen illi
Cum fugit a collo trahitur pars longa catenæ.
Daue cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chærestratus unguem
Abrodens ait hæc, an siccis dedecus hostem

Cognatis, an rem, vis patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto.
Euge puer sapias diis depellantibus, agnam
Percute sed censen plorabit Daue relicta?
Nugaris. solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis, atque arctos rodere casses.
Nunc ferus, & uiolens, ac si uocet, haud mora, dicas
Quinã igitur faciam? ne nunc cum accersor, et ultro,
Supplicet, accedam. si totus, et integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic est.
Non infestuca lictor, quam iactat ineptus
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio. uigila, et cicer ingere large
Rixanti populo, nostra ut floralia, possint
Aprici meminisse senes, quid pulchrius? ut cum
Hærodis uenere dies, unctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas, rubrumq; amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.
Tunc nigri lemures, ouoq; pericula rupto,
Tunc grandes galli, et cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaueris alli.
Dixeris hæc inter uaricosos centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens
Et centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te basse sabino?
a Iam ne lyra, & tetrieo uiuunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum
Atque marem strepidum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senex. mihi nunc ligus ora
Intepet, hibernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues.
Cor iubet hoc Funi, postquam destertuit esse
Mœnides quintus pauone ex pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus et angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant horti peioribus, usque recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida naso tetigisse lagena.
Discrepet his alius. geminos horoscope uaro
Producis genio, solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta
Ipse sacrum irrorans potinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, et granaria fas est,
Emole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uotæ

Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & unà
Ingentes de puppe dei, iamq; obuia mergis
Costa ratis laceræ, nunc et de cæspite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula·sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
Seu cerafo peccent casiæ nescire paratus·
Tu ne bona incolumis minuas? sed bestius urget
Doctores graios, ita fit, postquam sapere urbi
Cũ pipere, et palmis uenit nostrum, hoc maris expers
Fœnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris paulum, a turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est a Cæsare laurus
Insignem ob cladem germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
Essedaq;, ingentesq; locat Cæsonia rhenos
Dis igitur, genioq; ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco· quis uetat? aude·
Væ, nisi conniues, oleum, artocreasq; popello
Largior, an prohibes? dic clare· non audeo, inquis·
Exossatus ager iuxta est· age si mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera uixit·
Deq; auia nihilum superest, accedo bouillas
Cliuumq; ad Virbi, præsto mihi Manius hæres
Progenies terræ, quære ex me quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicam, tamen adde etiã unũ,

Vnum etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis prope maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius. uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ. minui mihi, sed tibi totum est
Quidquid. i. ubi sit fuge quærere, quod mihi quōdā
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquū est? reliquū. nunc nūc impensius unge,
Vnge puer caules. mihi festa luce coquatur
Vrtica, et fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa uago singultier inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem publica, feci. iam triplex, iam mihi quarto.
Iam decies reddit in rugam. depinge ubi sistam
Inuentus Chrysippe tui finitor, acerui,

IN PROLOGO LEGE.

Heliconidasq;, Pallidamq; Pyrenen.
Melos unico l nō sine ratiōe imprimendū curauimus,
quia non aliter producitur quam apud Home
rum, & apud eundem ratiōe immutabilis.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

